

TBMM
KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU

FAALİYET RAPORU
23. DÖNEM 5. YASAMA YILI

EKİM 2010 – HAZİRAN 2011

KADIN ERKEK FIRSAT EŞİTLİĞİ KOMİSYONU
23. DÖNEM 5. YASAMA YILI FAALİYET RAPORU

**Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu tarafından
yayınlanmıŐtır.**

**Bu Kitabın Dağıtımı TBMM Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu tarafından
yapılmaktadır.**

Yayın No: 8

Adres: TBMM Kadın Erkek Fırsat EŞitliği Komisyonu
06543 Bakanlıklar ANKARA

Tel: 0 312 420 55 40-41
0 312 420 52 95-98

Faks: 0 312 420 52 97

E-posta: kefek@tbmm.gov.tr

URL: <http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/index.htm>

Hazırlayan: Gökalp İZMİR, Aygöl FAZLIOĞLU, Sezen CİVELEK, Nuray YILDIZ

Baskı: TBMM Basımevi, Ankara, 2011

<http://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/index.htm>
adresinden yayınlarımıza ulaşabilirsiniz.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	3
SUNUŞ	5
BİRİNCİ BÖLÜM	1
KOMİSYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER.....	1
1. Komisyonun Misyon ve Vizyonu	1
2. Komisyonun Görev ve Yetkileri	1
3. Komisyonun Çalışma Yöntemi	2
4. Komisyona İlişkin Bilgiler	3
4.1. Tarihçe.....	3
4.2. Komisyonun Oluşumu.....	4
4.2.1. Komisyonun Üye Sayısı ve Üyelikler	4
4.2.2. Komisyon Çalışanları.....	6
İKİNCİ BÖLÜM	7
KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI	7
1. Komisyon Toplantıları ve Alınan Kararlar	7
1.1. KEFEK Toplantısı.....	7
1.2. KEFEK Toplantısı.....	7
1.3. KEFEK Toplantısı.....	8
1.4. KEFEK Toplantısı.....	8
1.5. KEFEK Toplantısı.....	8
1.6. KEFEK Toplantısı.....	9
2. Komisyon Tarafından Hazırlanan Raporlar (Özet).....	10
2.1. Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Raporu.....	10
2.2. İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Raporu	15
2.3. Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri Raporu	19
3. Komisyonun Yurtiçi ve Yurtdışı Çalışmaları.....	22
3.1. Komisyonun Yurtiçi Çalışmaları	22
3.1.1. Toplumsal Cinsiyeti Politikalara Dahil Etme Stratejisi Eğitimi	22
3.1.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ev Sahipliğinde İstanbul'da Düzenlenen Küresel Eylem İçin Parlamenterler (PGA) Kuruluşunun 32. Yıllık Toplantısı.....	23
3.1.3 Trabzon Saha Çalışması	23
3.1.4.Şanlıurfa Saha Çalışması.....	25
3.1.5.Uçan Süpürge Demokraside Kadın İzleri Projesi.....	28
3.1.6. Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması.....	28
3.2. Komisyonun Yurtdışı Çalışmaları.....	29
3.2.1. Brüksel Kadına Yönelik Şiddet Toplantısı.....	29
3.2.2. Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu 55. Toplantısı	30
3.2.3. İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Komisyonu Fransa Çalışma Ziyareti	30
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	34
KOMİSYONA YAPILAN BAŞVURULAR	34
1.Dilekçeler	34

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	41
KOMİSYONDA BULUNAN TASARI VE TEKLİFLER.....	41
1. Tasarılar ve Teklifler	41

SUNUŞ

2000’li yılların başından itibaren Türkiye başta Anayasası olmak üzere tüm mevzuatında, kadın-erkek eşitliğini garanti altına almak ve her alanda kadına karşı ayrımcılık yapılmamasını sağlamak üzere düzenlemeler yapmıştır. Türkiye’de kadın-erkek eşitliği ilkesi, Anayasanın 2001 yılında 41 inci maddesinde, 2004 yılında 90 inci maddesinde, 2004 ve 2010 yıllarında 10 uncu maddesinde yapılan değişikliklerle güçlendirilmiştir. Anayasanın 10 uncu maddesine 2004 yılında yapılan değişiklikle “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmüne, 2010 yılında yapılan değişiklikle “Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.” hükmü eklenmiştir. Devrim niteliğinde olan bu değişiklik ile Türkiye, Anayasasında bu tür bir hükme yer veren az sayıda ülkeden biri olmuştur. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda devletimizin önemli adımlarından birisi de ulusal mekanizmada STK’lar ve devlet (hükümet) ayağının yanında eksik olan parlamento ayağının tamamlanması anlamını taşıyan TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu’nun 24 Mart 2009 tarihinde kurulması olmuştur.

Komisyon, kuruluşundan bugüne kadar geçen kısa süre zarfında çok yoğun bir çalışma temposu içinde kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin uygulamaların incelenmesi, denetlenmesi, ulusal ve uluslararası gelişmelerin izlenmesinin yanı sıra hak ihlalleri ve kadına yönelik her türlü ayrımcılık, şiddet v.b. konularda başvuruları incelemekte ve gerekli gördüğü hallerde de ilgili mercileri uyarmaktadır. Komisyon, birden fazla yetki ile donatılmıştır. Şöyle ki, hem yasama yani kanun teklif ve tasarılarını inceleme yetkisine hem vatandaş dilekçe ve şikayetlerini alıp ilgili kuruluşları uyarma yetkisine ve hem de toplumsal sorunları inceleme, toplumu bilgilendirme, bilinçlendirme çalışmaları, ulusal ve uluslararası toplantı, panel, sempozyum yapma yetkisine sahiptir.

Komisyon, 23 üncü dönem 5 inci yasama yılında 6 adet Komisyon toplantısı gerçekleştirmiş, söz konusu toplantılarda kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin güncel sorunları, Komisyonun yapacağı faaliyetleri ve alt komisyon raporlarını görüşüp, çeşitli kararlar almıştır. Yine 5 inci yasama yılında toplumu bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarının yanı sıra toplumsal sorun haline gelmiş konular ele alınıp incelenmiştir. Bu bağlamda, geçici nitelikte oluşturulan alt komisyonlar tarafından, çocuk cinsiyeti nedeniyle kadın üzerinde oluşturulan psikolojik şiddet, başlık parası ve geleneksel evlilikler, eğitim sistemimizdeki toplumsal cinsiyet eşitliğinin yeri ve işyerinde psikolojik şiddet (mobbing) gibi sorun alanları yerinde incelenip, çözüm önerileri geliştirilmiştir.

Nitekim bu alt komisyon raporlarının hazırlanma sürecinde; kadına yönelik şiddet ile ilgili komisyon raporumuzda yer alan çözüm önerilerimizin bir kısmı 4320 sayılı Kanununun değişmesine, mobbing ile ilgili tespitler, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı’nın dikkatini çekerek, Başbakanlık genelgesinin çıkmasına ve erken yaşta evliliklerle ilgili komisyon çalışmaları ise bir STK’nın Türkiye genelinde gerçekleştirilen eğitim çalışmasının alt yapısının hazırlanmasına zemin oluşturmuştur.

Komisyon, TBMM çatısı altında görev yapan tüm yasama uzmanlarına yönelik UNDP ile birlikte toplumsal cinsiyet eşitliğinin politikalara dâhil edilmesi stratejisi konulu eğitim çalışması ve hükümet ile STK’ları bir araya getirme toplantıları düzenlemiş ve STK’ların yasama sürecine nasıl katılabilecekleri konusunda eğitim çalışmaları yapmıştır. Ayrıca Komisyon, yürütücü kuruluş olduğu “Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Sağlamaya

Yönelik Ortamın Desteklenmesi Projesi”ni ulusal ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği halinde uygulamaya geçirmiştir.

Komisyon, kuruluşunun ikinci yılında, toplumsal cinsiyet eşitliğinin politika oluşturma ve uygulamanın tüm aşamalarına dâhil edilmesine yönelik ulusal ve uluslararası deneyimlerin paylaşıldığı “Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması” toplantısını ilgili kuruluşlarla işbirliği içinde İstanbul’da gerçekleştirmiştir.

Yerel, ulusal ve uluslararası kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütü ve üniversitelerden çok sayıda temsilci ve gruplar zaman zaman Komisyonu ziyaret edip, bilgi ve deneyim paylaşma isteklerini ve ortak çalışma arzularını dile getirmişlerdir. Örneğin Nisan 2011 tarihi içinde Dışişleri Bakanlığının yönlendirmesiyle Komisyonumuzu ziyaret eden Arap dünyası ve Kuzey Afrika ülkelerinden akademisyen ve siyasetçilerden oluşan grup, Komisyonun çalışmalarını kendi ülkelerinde uygulamak istediklerini belirtmişlerdir.

Komisyonumuz hem vatandaşlardan hem de sivil toplum örgütlerinden gelen yazılı başvuruları – toplam 48 adet- değerlendirmeye almış ve görev alanına giren konularda gerekli işlemleri başlatmıştır. Bu şekilde idari makamları harekete geçiren Komisyonumuz, tespit edilen eksikliklere dikkat çekmiş ve önerilerde bulunmuştur. Ayrıca bu dönem Komisyonumuza toplam 14 kanun teklifi gelmiştir.

Komisyonumuz çok genç bir komisyon olmasına rağmen özellikle başta Birleşmiş Milletler kuruluşları olmak üzere pek çok uluslararası kuruluş tarafından ulusal ve uluslararası arenada rol modeli olarak gösterilmeye başlanmıştır.

TBMM 23 üncü dönem 5 inci yasama yılında Komisyonumuz tarafından gerçekleştirilen bu faaliyet raporunun Komisyon’a ilişkin bilgi ihtiyacını karşılayacağını umuyoruz. Söz konusu faaliyet raporunu kamuoyunun bilgisine sunarken, yapmış olduğumuz çalışmalarda desteğini bizden esirgemeyen TBMM Başkanlığına, özverili çalışmalarıyla Komisyonumuza güç katan tüm komisyon üyesi milletvekillerine ve Komisyonumuzda görev yapan çalışma arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmalarımız süresince başta Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına, akademisyenlere ve sivil toplum örgütlerine içtenlikle teşekkür ederim.

Saygılarımla,

Güldal AKŞİT
İstanbul Milletvekili
Komisyon Başkanı

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMİSYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1. Komisyonun Misyon ve Vizyonu

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun misyonu; kadın haklarının korunması ve geliştirilmesi, kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik olarak ülkemizde ve uluslararası alandaki gelişmeleri izlemek, bu gelişmeler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni bilgilendirmektir.

Komisyonun vizyonu ise; kadın erkek fırsat eşitliğine ilişkin sorunların gerek yasal düzeyde gerekse de uygulamada iyileştirilmesini sağlayarak etkili bir parlamenter denetim sağlamaktır.

2. Komisyonun Görev ve Yetkileri

TBMM Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun görevleri 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun 3 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Komisyonun görevleri şunlardır:

- Kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşmek, Başkanlığın talebi üzerine ya da istenildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan kanun tasarı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelerin kadın erkek eşitliği konusunda T.C. Anayasasına, uluslararası gelişmelere ve yükümlülöklere uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak.

- Her yasama yılının sonunda Türkiye'deki kadın erkek eşitliğinin sağlanmasına yönelik gelişmelere ve Komisyonun o yılı faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme raporu hazırlamak ve bunu Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmak.

- Kadın hakları ile kadın erkek eşitliğini sağlamaya yönelik olarak diğer ölkelerdeki ve uluslararası kuruluşlardaki gelişmeleri takip etmek, gerektiğinde yurt dışında incelemelerde bulunmak ve bu gelişmeler konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisini bilgilendirmek.

- Kadın erkek eşitliği konusunda Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışmalarına ilişkin gerekli bilgi ve dokümanları temin etmek.

- Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu uluslararası anlaşmaların kadın erkek eşitliği ve kadın hakları konusundaki hükümleri ile T.C. Anayasası ve diğer ulusal mevzuat arasında uyum sağlamak için yapılması gereken değişiklikleri ve düzenlemeleri belirlemek.

- Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kadın erkek eşitliğinin ihlaline ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek.

- Kadın erkek eşitliği konusunda kamuyu bilgilendirici etkinlikler yapmak.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu görevlerini yerine getirmek üzere, Komisyon görevleri ile ilgili olarak genel yönetim kapsamındaki kamu idareleri ile gerçek ve tüzel kişilerden kanunlarda öngörülen usullere uyarak bilgi istemek ve ilgililerini çağırarak bilgi almak yetkisine sahiptir.

Komisyon görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum örgütleri ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının çalışmalarından yararlanabilir.

Komisyon gerekli gördüğünde uygun bulacağı uzmanların bilgisine başvurabilir ve Ankara dışında da çalışabilir.

3. Komisyonun Çalışma Yöntemi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu çalışmalarını 25/02/2009 tarihli ve 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanunu ve TBMM İçtüzüğü hükümlerine göre yerine getirmektedir.

Komisyon kendisine yapılan başvurular üzerine olduğu gibi, herhangi bir başvuru olmaksızın da gerekli gördüğü konularda inceleme ve araştırma yapmaktadır. Ayrıca Komisyon üyeleri tarafından incelenmek üzere çeşitli konular gündeme getirilebilmektedir.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üye tam sayısının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tam sayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz.

Komisyon, yıllık faaliyet ve değerlendirme raporunu Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunar. Bu rapor, Danışma Kurulunun görüş ve önerisi ile Genel Kurul gündemine alınabilir ve üzerinde görüşme açılabilir. Komisyon raporu, Başbakanlık ve ilgili bakanlıklara Başkanlıkça gönderilir.

Komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendisine havale olunan başvurularla ilgili, başvuru sahibine, yapılan işlem ve başvurunun sonucu hakkında havale tarihinden itibaren en geç üç ay içinde bilgi verir.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, bir denetim komisyonu olması nedeniyle TBMM tatilde olduğu zamanlarda da, TBMM Genel Kurulundan alınan kararla çalışmalarına ara vermeksizin devam etmektedir.

4. Komisyona İlişkin Bilgiler

4.1. Tarihçe

Türkiye'nin Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesini 1985 yılında imzalayarak 1986 yılında yürürlüğe girmesini takip eden süreçte, 1990 yılında ulusal mekanizma olarak Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1994 yılında Teşkilat Yasası iptal edilen kurum 6 Kasım 2004 tarihinde yürürlüğe giren Teşkilat Yasası ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü olarak yeniden kurumsal yapıya kavuşmuştur.

1990'lı yıllardan itibaren gerek uluslararası gelişmeler gerekse toplumsal talepler çerçevesinde ülkemizde kadın-erkek eşitliğini sağlayan/güçlendiren çok önemli yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir.

1997 yılında temel eğitim beş yıldan sekiz yıla çıkarılmıştır.

1998 yılında Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

1999 yılında Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine konulan çekinceler kaldırılmıştır.

2000 yılında İhtiyari Protokol Türkiye tarafından imzalanmış ve 2003 yılında yürürlüğe girmiştir.

1.1.2002 tarihinde kadın-erkek eşitliği bakış açısı ile hazırlanmış olan Yeni Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girmiştir.

18.1.2003 tarihinde Aile Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun yürürlüğe girmiştir.

17.05.2004 tarihinde Anayasanın 10 uncu ve 90 ıncı maddelerinde kadın-erkek eşitliğini güçlendirecek nitelikte düzenlemeler yapılmıştır.

26.09.2004 tarihinde kabul edilen ve 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Ceza Kanununda kadınlar lehine önemli düzenlemeler yer almıştır.

6.11.2004 tarihinde ulusal mekanizma olan Kadının Statüsü Genel Müdürlüğünün Teşkilat Yasası yürürlüğe girmiştir.

10.06.2003 tarihinde işçi işveren ilişkilerinde cinsiyet de dâhil olmak üzere ayrımcılık yapılamayacağı temeline dayalı 4857 sayılı İş Kanunu yürürlüğe girmiştir.

26.04.2007 tarihinde Ailenin Korunmasına Dair Kanunun kapsamını genişleten Kanun değişikliği yürürlüğe girmiştir.

Kadın erkek eşitliği konusunda yukarıda sayılan yasal gelişmelere rağmen, uygulamada sorunlar yaşandığı bir gerçektir. Kadın erkek eşitliği alanında önemli ilerlemeler sağlayan ülkelerde kadın erkek eşitliğini sağlamak üzere kurulan ulusal mekanizmaların yanı

sıra birbirini tamamlayacak ve parlamento içinde komisyon biçiminde çalışan yapılanmalara gidilmiştir.

Örnek olarak Belçika’da Kadın ve Erkekler İçin Fırsat Eşitliği Danışma Komitesi, Fransa’da Kadın Hakları ve Erkekler İçin Fırsat Eşitliği Delegasyonları, Portekiz’de Eşitlik, Fırsat Eşitliği ve Aile Parlamento Komitesi, İspanya’da İspanya Parlamentosu Kongre-Senato Karma Komisyonu, İngiltere’de Cinsiyet Eşitliği Grubu bulunmaktadır. Ayrıca Avrupa Parlamentosunda da Kadın Hakları ve Fırsat Eşitliği Komitesi bulunmaktadır.

Anayasamızın 10 uncu maddesinde yer alan “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet bu eşitliğin yaşama geçirilmesini sağlamakla yükümlüdür.” hükmü, ülkemizin taraf olduğu Birleşmiş Milletler Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi ve Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisinde kurulan Araştırma Komisyonu Raporunda yer alan öneriler doğrultusunda ülkemizde de diğer ülke örneklerinde görüldüğü gibi kadın erkek eşitliğinin sağlanması için çalışacak bir yapının kurulması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında reform niteliğinde yasal düzenlemeler gerçekleştiren Türkiye Büyük Millet Meclisinde böyle bir komisyonunun kurulması, ülkemizde kadın haklarının korunması ve fırsat eşitliğinin geliştirilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir.

4.2. Komisyonun Oluşumu

4.2.1. Komisyonun Üye Sayısı ve Üyelikler

Komisyonun ne şekilde oluşacağı, 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun 2 nci maddesinde düzenlenmiştir.

Komisyonun üye sayısı Danışma Kurulunun teklifi üzerine Genel Kurulca belirlenecek Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunda; siyasi parti grupları ile bağımsızlar Meclisteki sayılarının -boş üyelikler hariç- üye tam sayısına nispet edilmesi ile bulunacak yüzde oranına uygun olarak temsil edilirler.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyeleri belirlenirken kadın milletvekilleri ile insan hakları konusunda uzman milletvekillerine öncelik tanınır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu üyelikleri için, bir yasama döneminde iki seçim yapılır. Her iki devre için seçilenlerin görev süresi iki yıldır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu siyasi parti gruplarının yüzde oranlarına göre bir başkan, iki başkanvekili, bir sözcü ve bir kâtip seçer. Bu seçim, üye tamsayısının salt

çoğunluğuyla toplanan Komisyonun, toplantıya katılanlarının salt çoğunluğunun gizli oyuyla yapılır.

Komisyonun 23 üncü dönem 5 inci yasama yılında görev yapan üyeleri şunlardır:

Üyenin Adı Soyadı	Görevi	Partisi	Seçim Çevresi
Güldal Akşit	Başkan	AK Parti	İstanbul
Kemalettin Aydın	Başkanvekili	AK Parti	Gümüşhane
Nevin Gaye Erbatur	Başkanvekili	CHP	Adana
Fatih Öztürk	Sözcü	AK Parti	Samsun
Şenol Bal	Kâtip	MHP	İzmir
Öznur Çalık	Üye	AK Parti	Malatya
Mustafa Hamarat	Üye	AK Parti	Ordu
Safiye Seymenoğlu	Üye	AK Parti	Trabzon
Ahmet Ersin	Üye	CHP	İzmir
Cânân Arıtmıan	Üye	CHP	İzmir
Ahmet Orhan	Üye	MHP	Manisa
Fatma Salman Kotan	Üye	AK Parti	Ağrı
İlknur İnceöz	Üye	AK Parti	Aksaray
Ali Koyuncu	Üye	AK Parti	Bursa
Ahmet Aydoğmuş	Üye	AK Parti	Çorum
Özlem Müftüoğlu	Üye	AK Parti	Gaziantep
Sebahat Tuncel	Üye	BDP	İstanbul

Siyasi parti grupları ile bağımsızların oranlarında meydana gelen değişiklik nedeniyle, siyasi parti grupları ile bağımsızların Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonuna verecekleri üyeliklerin sayısı 5840 Sayılı Kanunun 2 nci, İçtüzüğün 22 nci ve 21 inci maddeleri uyarınca oran cetveline göre bağımsızlara üyelik düşmediğinden, İstanbul Milletvekili Ayşe Jale AĞIRBAŞ'ın komisyon üyeliği sona ermiştir.

Batman Milletvekili Ayla Akat ATA'nın komisyon üyeliği, mensubu olduğu Siyasi Partinin Anayasa Mahkemesince kapatılması (31/12/2009 tarihli Resmi Gazete) nedeniyle İçtüzüğün 22 nci maddesi gereğince kendiliğinden sona ermiştir.

4.2.2. Komisyon Çalışanları

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, çalışmalarını yürütmek amacıyla bünyesinde çeşitli niteliklere sahip elemanlar bulundurmaktadır.

23 üncü dönem 5. yasama yılında Komisyonda 2 Yasama Uzmanı, 1 Uzman ve 1 Yasama Uzman Yardımcısı görevlendirilmiştir. Buna ek olarak evrak bürosunda olmak üzere bir memur Komisyonda görev yapmıştır.

Komisyonun kanunda kendisine verilen görevleri tam olarak yerine getirebilmesi, çalışmalarını çeşitlendirerek çoğaltması ve kurumsallaşmasını tamamlayabilmesi için personel sayısının artırılması büyük önem arz etmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

KOMİSYONUN ÇALIŞMALARI

1. Komisyon Toplantıları ve Alınan Kararlar

1 Ekim 2010 tarihinden -5. Yasama Yılı- sonra yapılan toplantılar

1.1. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 14 üyesinin katılımıyla 14 Ekim 2010 tarihinde saat 10.30'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Taslak halinde olan 23. Dönem 4. Yasama Yılı Faaliyet Raporu görüşüldü. Yeni Yasama Yılında yapılacak çalışmalar belirlendi.

23-24 Eylül 2010 tarihlerinde İsveç Büyük Elçiliği tarafından düzenlenen Uluslararası İnsan Ticareti ile Mücadele Semineri hakkında,

23-24 Ekim 2010 tarihlerinde Küresel Eylem İçin Parlamenterler Kuruluşu (Parliamentarians for Global Action, PGA) tarafından İstanbul'da gerçekleştirilecek olan Toplantı hakkında,

TBMM Yasama Uzmanlarına Yönelik Toplumsal Cinsiyeti Ana Politikalara Dâhil Etme Stratejisi Eğitimi hakkında ve

Uçan Süpürge tarafından düzenlenen Demokraside Kadın İzleri konulu proje hakkında Komisyon üyeleri bilgilendirildi.

“İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon”un kurulmasına karar verildi. Söz konusu Alt Komisyon; Adana Milletvekili Nevin Gaye Erbatur, Aksaray Milletvekili İlknur İnceöz, Manisa Milletvekili Ahmet Orhan, Ordu Milletvekili Mustafa Hamarat ve Trabzon Milletvekili Safiye Seymenoğlu'dan oluştu.

“Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest) ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon”un kurulmasına karar verildi. Söz konusu Alt Komisyon; Bursa Milletvekili Ali Koyuncu, İstanbul Milletvekili Sebahat Tuncel, İzmir Milletvekili Canan Arıtmn, İzmir Milletvekili Şenol Bal, Malatya Milletvekili Öznur Çalık, Adana Milletvekili Nevin Gaye Erbatur ve Samsun Milletvekili Fatih Öztürk'ten oluştu.

1.2. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 8 üyesinin katılımıyla 21 Ekim 2010 tarihinde saat 10.30'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Komisyon Uzmanı Gökalp İzmir, Alt Komisyon Başkanlığını Ağrı Milletvekili Fatma Salman Kotan'ın yaptığı “Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Hakkında Alt Komisyon”un çalışmaları hakkında Komisyonu bilgilendirdi.

Komisyon, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel Müdür Yardımcısı Lütfi İnciroğlu'nun Çalışma Genel Müdürlüğü'nün Çalışma Hayatında Cinsel Eşitliğin Geliştirilmesi Projesi hakkındaki sunumunu dinledi.

Siyasetteki kadın sayısının artırılmasına yönelik olarak cinsiyet kotaları tartışılıp değerlendirildi.

1.3. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 8 üyesinin katılımıyla 11 Kasım 2010 tarihinde saat 10.30'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Komisyon Başkanı Güldal Akşit 23-24 Ekim 2010 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirilen Küresel Eylem İçin Parlamenterler Kurulu (Parliamentarians for Global Action, PGA) nun 32. Yıllık Toplantısı ve 05-06 Kasım 2010 tarihlerinde İstanbul'da katıldıkları "Womanİst" Uluslararası Kadın Buluşması hakkında üyelere bilgi verdi.

Komisyon, Kadın Adayları Destekleme Derneği (KADER) Danışma Kurulu Üyesi Selma Acuner ve KADER Yönetim Kurul Üyesi Zeynep Kılıç'ın, siyasetteki kadın sayısının artırılmasına yönelik olarak "Siyasette Kota Uygulaması" hakkındaki sunumlarını dinledi.

Komisyon, Pozitif Yaşam Derneği İletişim Sorumlusu Çiğdem Şimşek, Pozitif Yaşam Derneği Üyesi - Gönüllüsü Pınar Öktem ve Murat Köylü'nün , "HIV/AIDS ile Yaşamak" hakkındaki sunumlarını dinledi.

1.4. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 9 üyesinin katılımıyla 03 Mart 2011 tarihinde saat 14.30'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Başkan Güldal Akşit, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Türkiye Yaşlı Bilimleri ve Teknolojileri Vakfı işbirliğinde, Komisyonumuzun 2 nci kuruluş yıldönümü vesilesiyle 24-25 Mart 2011 tarihlerinde İstanbul Grand Cevahir Otel'de düzenlenecek olan "Daha Eşit Bir Dünya İçin Cinsiyet Eşitliği Komisyonlarının Rolü" temalı "Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması" hakkında üyelere bilgi verdi.

Başkan Güldal Akşit, Uçan Süpürge, YASADER ve Komisyonun desteğiyle yürütülen "Kadın Sivil Toplum Kuruluşlarının Yasama Sürecine Katılımıyla İlgili Demokraside Kadın İzleri Eğitim Projesi" ve UNDP, SIDA ve ilgili kuruluşlarla uygulanması planlanan ortak proje hakkında üyelere bilgi verdi.

Görev alanına giren gelişmelere ivedilikle müdahale edebilmek amacıyla Komisyonun, TBMM'nin tatilde olduğu dönemde çalışmasına karar verildi.

1.5. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 12 üyesinin katılımıyla 16 Mart 2011 tarihinde saat 10.30'da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Hakkında Alt Komisyon Başkanı Ağrı Milletvekili Fatma Salman Kotan, Alt Komisyonun kabul edip Komisyona sunduğu rapor hakkında bilgi verdi. Komisyon üyeleri, Alt Komisyon Raporu hakkında görüşlerini belirttiler. Komisyon, “Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Hakkında Komisyon Raporu”nda gerekli düzeltmelerin yapıp, basılmasına karar verdi.

1.6. KEFEK Toplantısı

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Komisyon Başkanı Güldal Akşit başkanlığında 8 üyesinin katılımıyla 6 Nisan 2011 tarihinde saat 10.30’da Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Toplantı Salonunda toplandı.

Başkan Güldal Akşit, BİANET’in Komisyona ulaştırdığı “2010 yılı Erkek Şiddet Raporu” ve Malatya Milletvekili Öznur Çalık tarafından Komisyona verilen dilekçeye istinaden Devlet Personel Başkanlığından istenen kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan üst düzey kadın yönetici sayılarıyla ilgili üyelere bilgi verdi.

Başkan Güldal Akşit, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Türkiye Yaşlı Bilimleri ve Teknolojileri Vakfı işbirliğinde, Komisyonumuzun 2 nci kuruluş yıldönümü vesilesiyle 24-25 Mart 2011 tarihlerinde İstanbul Grand Cevahir Otel’de gerçekleştirilen “Daha Eşit Bir Dünya İçin Cinsiyet Eşitliği Komisyonlarının Rolü” temalı “Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması” hakkında üyelere bilgi verdi.

İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon Başkanı Trabzon Milletvekili Safiye Seymenoğlu, Alt Komisyonun kabul edip Komisyona sunduğu rapor hakkında bilgi verdi. Komisyon üyeleri, Alt Komisyon Raporu hakkında görüşlerini belirttiler. Komisyon, “İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Konulu Komisyon Raporu”nda gerekli düzeltmelerin yapıp basılmasına karar verdi.

Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri Konulu Alt Komisyon Başkanı Gümüşhane Milletvekili Kemalettin Aydın, Alt Komisyonun kabul edip Komisyona sunduğu rapor hakkında bilgi verdi. Komisyon üyeleri, Alt Komisyon Raporu hakkında görüşlerini belirttiler. Komisyon, “Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri Konulu Komisyon Raporu”nda gerekli düzeltmelerin yapılarak, basılarak dağıtılmasına karar verdi.

2. Komisyon Tarafından Hazırlanan Raporlar

2.1. Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası Ve Geleneksel Evlilikler Raporu

Çocuk sahibi olmak özellikle kırsal alanda hala temel değerlerden biridir. Kadınların toplumda var olma nedenleri doğurma kapasitelerine göre şekillenmektedir. Doğurganlık oranının yüksek olması ve çocuk sahibi olmanın nedenleri arasında; olumsuz geleneksel yapılar, doğum kontrol yöntemlerinin yeterince uygulanmaması, annelerin eğitim düzeyinin düşük olması, çocukların tarlada ve evde iş yükünü büyük ölçüde yüklenmeleri, yaşlılıkta sosyal ve ekonomik açıdan destek olmaları ve doğurganlığın toplumda kabul görmesi sayılabilir.

Doğurganlık, erkek çocuğu destekleyen, teşvik eden, toplumun sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yapısıyla doğrudan ilişkilidir. Bu açıdan bakıldığında geleneksel toplumlarda çocuk doğurmak ve özellikle erkek çocuk doğurmanın belirgin bir şekilde kadının yararına olduğuna inanılmaktadır.

Eğitim ve kültür düzeyi ne olursa olsun tüm birey ve ailelerde aleni ya da üstü örtülü olarak **“erkek çocuk sahibi olmak”** ideali mevcuttur. Erkek çocuk olmadığı için kadın psikolojik şiddet görebilmekte, eşi tarafından üzerine kuma getirilmesi ya da boşanma ile tehdit edilebilmektedir. Bazen de fiziksel şiddete maruz kalıp, intihar etme noktasına getirilmektedir. Erkek çocuk isteminde kadınlar bazen komşuları tarafından zihinsel açıdan kötü muamele görmektedir.

Erkek çocuk ailenin soyunu devam ettirecek kişi olarak görüldüğü için kız çocuğundan ayrı bir statüye sahiptir. Bu bakımdan kadının çocuk sahibi olması, özellikle de erkek çocuğu sahibi olabilmesi son derece önemlidir. Geleneksel aile yapısında erkek çocuk yaşlılıkta dayanılacak güç aynı zamanda da ailenin devamı için önemli bir kişi olarak görülmektedir. Aynı zamanda ilk çocuğun erkek olmasının, diğer kardeşlere yol gösterme, yardımcı olma açısından kolaylık sağlayacağı düşünülmektedir. Erkek çocuğun önemini bazıları **“erkek sopadır, güçtür, kudrettir, sopasız bizim yörelerde dolaşamazsınız”** diyerek ifade etmektedir. Kız çocukları ise elde edeceği geliri bir başkasına/ele götüreceği, aynı zamanda da kayıp aile üyesi olarak görüldüğü için aileler genellikle erkek çocuklarını tercih etmektedir.

Özellikle az gelişmiş bölgelerde ve gelişmekte olan ülkelerde soy birliği ve dayanışmanın devamlılığının sağlanabilmesi ve ekonomik bütünlüğün bozulmaması için iç evlilikler yani yakın akraba evlilikleri özellikle de amca kızı-amca oğlu evlilikleri oldukça yaygındır.

Başlık parasının verilmek istenmediği durumlarda berdel/değiş-tokuş evlilik biçimi tercih edilmektedir. Daha çok Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde rastlanılan berdel türü evlilik, iki ailenin kız ve erkek çocuklarını karşılıklı olarak evlendirmesidir.

Sonuç olarak; geleneksel evlilikler, erkek çocuk tercihi, başlık parası gibi toplumun bir kısmının normal olarak kabul ettiği uygulamalar, kadının sadece psikolojik sağlığı üzerine değil fiziksel ve sosyal sağlığı üzerinde de ciddi bir baskı oluşturmaktadır. Ülkemizdeki riskli gebelik oranlarının artması anne- bebek ölüm hızı oranlarında da artışa neden olmaktadır. Öte yandan erkek çocuk doğurma baskısı sonucu çok sayıda ve sık aralıklarla gebe kalma ve çocuk denecek yaşta erken evlenme, kadınların vücutlarına ağır yük

indirmektedir. Bu sonuçlar göstermektedir ki yasalara aykırı olan ve kadınlara karşı işlenen insan hakları suçu kapsamına giren, “erken evlilik”, “zorla evlilik ve nişanlılık”, “başlık parası”, “berdel” ve “kumalık” engellenmesi gereken geleneksel uygulamalardır.

Çözüm Önerileri

Eğitim

Eğitim olanakları nüfusun bütün kesimlerine yaygınlaştırılmalı, özellikle de kadın okur-yazarlığına ayrı bir önem verilmelidir.

1997 yılında sekiz (8) yıla çıkarılan zorunlu temel eğitim, 12 yıla çıkartılmalıdır.

Herkesin eğitime ulaşmasını ve zorunlu eğitimin tavizsiz uygulanmasını sağlamak için gerekli önlemler alınmalıdır.

Açık ilköğretim ve açık lisede okumak isteyen, ancak kayıt ücretlerini ödemeyen ailelerin kız çocuklarının kayıt paraları devlet tarafından karşılanmalı ve bu kız çocukları için kurslar açılmalıdır.

Çocuklarını ilköğretim, lise ve üniversiteye gönderen yoksul hanelerin şartlı nakit transferinden yararlandırılmasına yoğun ve etkili olarak devam edilmelidir.

Erken çocukluk gelişim programları yaygınlaştırılmalı, okul dışında kalmış çocukların telafi eğitimi yoluyla eğitime katılımları sağlanmalı, bu amaçla yürütülecek çalışmalar hızlandırılmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eğitimi yalnızca kadınlara değil kadınların yanı sıra erkeklere de verilmelidir. Ailelere, erkeklere olduğu kadar kamu kurum ve kuruluşlarında zihniyet değişikliğine ihtiyaç bulunmaktadır. Kadın sorunlarına bakış açılarının değiştirilmesine yönelik eğitimlerin düzenlenmesi gereklidir.

Toplum önderlerine yönelik farkındalık çalışmalarının yapılmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Kadınlara ve erkeklere toplumsal cinsiyet eşitliği eğitimleri düzenlenmelidir.

Olumsuz geleneksel ve kültürel yapıların etkisini azaltan, bireyi güçlendiren çağdaş sivil toplum örgütlenmelerin geliştirilmesi, sosyal ve ekonomik gelişmeyi olumlu yönde etkileyecektir. Bu tür örgütlenmelere yönelik kapasite artırıcı eğitim programları düzenlenmelidir.

Sağlık

Sağlık sistemimizde var olan 15 yaş üstü kadın izlemleri ciddiyetle yapılmalı, akraba evliliği riski olanlar aileleri ile birlikte eğitime alınmalı ve genetik danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Kırsal kesimde yaşayan nüfusun özellikle kadınların ve çocukların sağlık ve eğitim göstergelerinin iyileştirilmesine yönelik politika ve uygulamalara daha fazla ağırlık verilmelidir.

Topluma dayalı sağlık hizmetleri daha fazla yaygınlaştırılmalıdır.

Sağlık Bakanlığı'na bağlı hastanelerin her birinde "kriz merkezi" oluşturularak, hastane bünyesinde gerçekleştirilen her başvurunun bu merkezce incelenmesi sağlanmalıdır. Ayrıca bu kriz merkezinde çalışanların toplumsal cinsiyet eşitliği, toplumsal cinsiyet rollerinin kadın üzerinde yarattığı baskılar, aile içi şiddet, geleneksel evlilikler gibi konularda hizmet içi eğitim almaları sağlanmalıdır.

Sosyal Hizmetler

Kadınların haklarını ve alabilecekleri destekleri tanıtan çalışmalar yapılmalı, bu çalışmalar mahalle düzeyine kadar yaygınlaştırılmalıdır.

Toplum Merkezleri kadınların kamusal yaşama ve istihdama katılımlarının artırılmasında önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle bu merkezler özellikle yoğun göç alan yerleşimlerde oluşturulmalı ve bu merkezlerin yanı sıra bağımlı nüfusa (yaşlı, özürlü, hasta, çocuk) yönelik sosyal hizmetler de yaygınlaştırılmalıdır.

Kırsal alanda öncelikli riskli gruplara –kadın, yaşlı ve/ya dul bireyler, kronik hasta ve/ya engelliler, yetim ve kimsesiz çocuklar vb- yönelik çalışmalar içinde bulunacak sosyal hizmet kurumları ulaşılabilir bir biçimde oluşturulmalı ve yaygınlaştırılmalıdır.

SYDV'ları aracılığıyla yürütölmekte olan sosyal yardım ve şartlı nakit transferleri vb. uygulamaların genişletilerek sürdürölmelidir.

Yerel yönetimlerde ailelere yönelik hizmet/danışmanlık birimleri oluşturmalıdır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 14. maddesinin (a) bendine göre Büyükşehir Belediyeleri ile nüfusu 50.000 aşan belediyelerin yasal sorumluluklarını yerine getirerek, 2006/17 sayılı başbakanlık genelgesinde tanımlandığı şekliyle kadın ve çocuklar için acilen sığınma evleri açmaları gerekmektedir.

Gelir ve İstihdam

Kadınların ekonomik yaşama katılımını kolaylaştıracak mesleki eğitim ve beceri programları Devlet tarafından bütelendirilerek daha çok geliştirmeli ve uygulanmalıdır.

Girişimcilik potansiyeli taşıyan ve kendi işini kurmak isteyen kadın ve genç kızlara yönelik girişimcilik eğitimi ve bireysel danışmanlık hizmeti verilmelidir.

Medya/Tanıtım

Toplum Sağlığı Merkezleri tarafından toplum liderlerine yönelik akraba evliliğinin muhtemel zararları başta olmak üzere, çocuğun cinsiyetini erkeğin belirlediği gibi konuları kapsayan eğitimler medya aracılığıyla da kamuoyuna duyurulmalıdır.

Ulusal ve yerel düzeyde toplumda rol modeli olan aktörlerin (bilim adamı, siyasetçi, sanatçı, yazar, gazeteci vb) interaktif toplantılarla katılımlarının sağlanarak, düzenlenecek olan toplantılarda konunun önemi vurgulanıp, farkındalık yaratılmalıdır.

Medyada kadın sorunları ve toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farkındalık/duyarlılık yaratılmalıdır.

İnsan Kaynakları

Sosyal psikologlar, sosyal antropologlar, sosyologlar, sosyal hizmet uzmanları amaca uygun olarak geliştirilecek bir program dâhilinde az gelişmiş ve gelişmekte olan yörelerde örgütlü bir biçimde istihdam edilmelidirler.

Yerel düzeyde çalışan doktor, öğretmen ve hemşirelere yönelik hem yerel anlayışları yargılamadan “anlama” kapasitelerini geliştirmek hem de bazı yanlış yerel anlayışlarla nasıl mücadele edileceği üzerine hizmet-içi eğitim programları verilmelidir.

Genel Politika Alanı

Kadınların ve genç kızların kamu hizmetlerine erişimini kolaylaştıracak mekanizmalar geliştirilmelidir.

Nüfusun yarısını oluşturan, ailede ve ekonomik yaşamda kilit roller üstlenen ancak kaynaklara erişim, kaynakları denetim ve kararlara katılım konularında erkeğe göre, toplumsal-kültürel nedenlerden dolayı düşük toplumsal statüde bulunan kadınların durumu mutlaka güçlendirilmeli; kişiler, kurumlar, bölge düzeylerinde ve ülke genelinde toplumsal cinsiyet (*gender*) sorunları ortadan kaldırılmalı, erkeği de içeren “toplumsal cinsiyet eşitliğinin” gerçekleşebilmesi için temel gerekler yerine getirilmelidir.

Konu ile ilgili yapılacak bütün uygulama programlarında “toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması”, kadının güçlendirilmesi, statüsünün yükseltilmesi, temel strateji olmalıdır.

Kadın sorunları hedef grubun ihtiyaçlarından ziyade kuruluşların algılarına göre belirlenmekte ve projeler bu doğrultuda hazırlanmaktadır. Hedef grubun ihtiyaç ve önceliklerini gözetmeyen projelerin uygulanmasında sorunlar yaşanmakta, projelerde istenilen sonuç elde edilememektedir. Projelerde etkinliğin sağlanabilmesi için projelerin hazırlık aşamasında sorun ve çözüm analizleri katılımcı yaklaşımla doğrudan sorunu yaşayan kadınlarla yapılmalıdır.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ana plan ve politikalara, yasalara ve mevzuata dahil edilmesine, kadınların ihtiyaç ve önceliklerini dikkate alan kalkınma plan ve programlarının uygulanmasına gerek bulunmaktadır. Kamu kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları tarafından yürütülen hizmetlerin planlanmasından değerlendirilmesine kadar tüm aşamalarında toplumsal cinsiyet eşitliği boyutu dikkate alınmalıdır. Tüm AB ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de kamusal hizmetlerde toplumsal cinsiyete dayalı bütçeleme yapılmalıdır.

Türkiye’de erken evlilikler, erkek çocuk tercihi, başlık parası ve berdel gibi durumların boyutu, hazırlayıcı faktörleri ve nedenleri bilinmektedir. Yeni araştırmaların yapılmasının yanı sıra mevcut araştırma sonuçları ve verileri de dikkatle değerlendirilmelidir.

Toplumsal cinsiyet konusundaki çalışmalar birey, aile, topluluk, toplum ve kurumlar düzeyinde eşzamanlı olarak yapılmalıdır.

Muhtar, din görevlileri ve öğretmenler gibi toplum liderlerinin erken yaşta evlilikler, geleneksel evlilikler, erkek çocuk tercihi, başlık parası gibi konularda kanuni bilgiye sahip olmaları ve bu konularda topluma bilinçlendirme ve farkındalık yaratma çalışmalarına katılımları sağlanmalıdır.

Kadınların ve erkeklerin eşit fırsatlara, eşit haklara, üretimde ve üretilen eşit sorumluluklara sahip oldukları bir kültür ve dünya yaratmak için, çok sektörlü çok disiplinli çalışmalar yapılmalıdır.

Erkek çocuk istemi baskısı, geleneksel evlilikler, başlık parası gibi konularda özellikle taşrada -vali, kaymakam, muhtar, toplum önderleri-nin daha duyarlı davranmaları sağlanmalıdır.

Çok eşlilik, erken yaşta evlilik, resmi nikâhın olmaması, kız çocuklarının okula gönderilmemesi, nüfusa kayıtlı olmama gibi konularda yasaların uygulanması titizlikle izlenmelidir.

Bir ilke olarak, “kalkınmada kadın” yaklaşımı yerine “kalkınmada toplumsal cinsiyet eşitliği” yaklaşımı benimsenmelidir.

Hukuki Alan

Berdel yaptığı, başlık parası aldığı ve erkek çocuk istemi ile kadına baskı yaptığı tespit edilen kişiye/kişilere cezai yaptırım uygulanması için yasal düzenlemeler yapılmalı, ayrıca evlilikte bireyin rızası alınmaması durumunda zorla evlilik suç ve ceza kapsamına alınmalıdır.

Halen yürürlükte olan, 22.11.2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun evlenme yaşı ile ilgili 124 üncü maddesine göre; **“Erkek ve kadın 17 yaşını doldurmadıkça evlenemez ancak hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple 16 yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir.”** demek suretiyle evlenme yaşı; olağan durumlarda 17 yaşını, olağanüstü durumlarda 16 yaşını doldurmuş olmak üzere düzenlenmiştir. Türk Medeni Kanununun 11 inci maddesi **“Ergenlik 18 yaşın doldurulmasıyla başlar. Evlenme kişiyi ergin kılar.”**, Çocuk Koruma Kanununun Tanımlar başlıklı 3 üncü maddesinin (a) bendi **“Çocuk 18 yaşını doldurmamış kişiyi ifade eder”** demektedir. Ayrıca, BM tarafından 1990 tarihinde yürürlüğe konan Çocuk Hakları Sözleşmesi Türkiye’de 1995 yılında uygulanmaya başlanmış olup, Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1 inci maddesi ile **18 yaşına kadar olan her bir birey çocuk** sayılmıştır. Zira Anayasanın 90 ıncı maddesine göre usulüne uygun yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar kanun hükmündedir. Dolayısıyla **Türk Medeni Kanununun 124 üncü maddesinde yapılacak değişiklikle evlenme yaşı 18 olduğunda** hem iç hukuktaki bu çelişki giderilmiş olacak, hem de uluslararası sözleşmelere uygunluk sağlanmış olacaktır. Aynı zamanda yaş tashihi davaları ile –yaş büyütülmesi- evlenme yaşında –emeklilikte olduğu gibi- hüküm doğurmayacaktır.

Başlık parası karşılığı kurulan evlilikler ve geleneksel evliliklerin geçersiz sayılması gerekir. Örneğin Medeni Kanunda bir değişiklikle, bu tür evlilikler irade sakatlığı ile kurulmuş kabul edilerek batıl sayılmaktadır.

5442 Sayılı İl İdaresi Kanununun 5 inci maddesinde değişiklik yapılarak “her ilde toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadının güçlendirilmesi ile ilgili görev yapmak üzere en az bir kadın vali yardımcısının atanması zorunludur” cümlesi eklenmelidir.

2.2. İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing) Ve Çözüm Önerileri Raporu

Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) işyerinde çalışanların bir başka kişiyi ve/ya kişileri rahatsız edici, ahlak dışı ve sistematik söz ve davranışlarla taciz etmesidir. Mobbing özellikle hiyerarşik bir yapılaşmanın olduğu gruplarda, zayıf bir kontrolün olduğu kurumlarda güçlünün altta kalanlara psikolojik yollardan baskı yapmasıdır.

Gelişmiş ülkelerde cinsel tacizin de önüne geçen mobbing çoğunlukla üst düzey yönetim kademesinde çalışanlar tarafından uygulanmakta ve üst düzey yöneticilerde bir meslek hastalığı olarak görülmektedir.

Genelde kadın-erkek oranının eşit olduğu işyerlerinde fiziksel taciz, daha az oranda ortaya çıkmaktadır. Erkek yoğun iş çevrelerinde fiziksel şiddet daha yoğunken, kadınların yoğun olduğu iş yerlerinde ise psikolojik taciz daha sıklıkla görülmektedir. Mobbingin (İşyerinde Psikolojik Taciz) kamu sektörünün sağlık, eğitim, sosyal yardım kurumları gibi kadın yoğun işyerlerinde daha çok görülmesi, kadınların özellikle diğer kadınlara karşı pasif-saldırgan davranışlar sergilemesi ile açıklanmaktadır. Yine, cinsiyet açısından, her ne kadar bazı çalışmalarda aksi bir sonuç olsa da, genel olarak kadınlar, erkeklerden daha fazla psikolojik tacize maruz kalmaktadır.

Türkiye mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) kavramı ile ilk defa; işverene işyerinde psikolojik tacizi engelleme yükümlülüğü getiren Borçlar Kanunu Tasarısı ile tanışmıştır. Genelde kadınlar üzerinden yürüdüğü sanılan Mobbing, erkekleri de aynı şiddette mağdur etmektedir. Mağdurları genelde kadın olmasına rağmen, ülkemizdeki ilk mobbing davasını bir erkek bürokrat açmıştır.

Mobbinge maruz kalan kişilerin, çalışma hayatlarında zekâ, dürüstlük, yaratıcılık, başarı gibi birçok olumlu özellik gösteren, duygusal zekâsı yüksek kişiler oldukları ortaya konulmakta ve yasal dayanağı olmadığı ve yasalarda tanımlanmadığı için mobbingin ispatının çok kolay olmadığı, kişiyi yalnızlaştırdığı açıklanmaktadır. Mobbing uygulayanlar ise, aşırı kontrolcü, korkak, işleri için vazgeçilmez olduklarını düşünen, ayrıcalıklı olmak isteyen ve iktidar açlığı olan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Mobbing herkesin başına gelebileceği gibi, pek çok araştırmacı, mobbing mağduru olan kişilerle yaptıkları görüşmelerde, bu kişilerin birtakım benzer özellikler gösterdiklerini ileri sürmüşlerdir.

Ülkemizde yaygın olarak “işyerinde psikolojik taciz” (mobbing) ifadesi kullanılmaktadır. Türk Dil Kurumu tarafından işyerinde psikolojik taciz olgusu; “**Bezdiri**” olarak tanımlanmıştır. Mobbing olgusu durağan olmayıp, sürekli değişen bir süreçtir. Mobbingin süresi en az ortalama 6 ay, en uzun ortalama 15 aydır.

Sonuç olarak mobbing, kâr amacı gütmeyen kuruluşlarda, okullarda ve sağlık sektöründe daha yaygın olmakla birlikte, her işyerinde ve her türlü kuruluştaki da görülebilmektedir. Nitekim yönetim zafiyetinin ve organizasyon bozukluğunun daha fazla olduğu işyerlerinde, disiplin getirme, verimliliği artırma, refleksleri koşullandırma öne sürülerek yapılmakta ve meşrulaştırılmaktadır.

Mobbing olgusu çalışma hayatının önemli sorunlarından biridir. Bu konuda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Komisyonumuzla ortak çalışarak bir Başbakanlık Genelgesi hazırlamıştır. Bu bağlamda, işyerinde psikolojik taciz (mobbing) ile ilgili 19.03.2011 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış olan 2011/2 sayılı genelge konu ile ilgili birçok soruna çözüm getirecek niteliktedir.

Çözüm Önerileri

Mobbingi aslında durdurmak ya da engellemekten önce bu sorunun varlığını anlamak gerekmektedir. Bu bağlamda mobbingin psikolojik bir saldırı olduğu düşünülürse psikolojik savunma yöntemlerinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Böylece alınan yararın derinleşmesi önlenebilir ve iş yaşamının dışına atılmaktan kurtulunabilir.

Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) aslında sıkça karşılaşılan **“BEZDİRME/YILDIRMA”** kavramından çok uzak gibi görünmemektedir. Bu nedenle hem olayın psikolojik boyutlarına hem de korunma ve önlemlerine bakılmalıdır. İşyerinde psikolojik tacizle, hem bireysel, hem de kurumsal olarak mücadele edilmelidir.

Eğitim

Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) olgusunun birey üzerinde olduğu kadar kurum üzerinde de tahrip edici sonuçları ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) ile mücadelede farkındalık yaratılmalı ve farkındalığın artırılmasında da konu ile ilgili kurumlara ait bir el kitapçığı hazırlanmalıdır.

Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) tanımlanmalı ve kurumsal çerçevede açıklanmalı, bu olguda şikâyet eden ve şikâyet edilen taraflara destek sağlayacak sosyal mekanizmalar geliştirilmeli ve yeni işe başlayanlara verilen hizmet içi eğitimlerde bu konu işlenmelidir. İşyerinde psikolojik taciz ile mücadele kapsamında, hizmet içi eğitimler verilmesi zorunlu hale getirilmelidir.

Konuyu bilen uzman sayısı çok sınırlı olduğundan, işyerinde psikolojik taciz konusunda uzmanlar eğitilmelidir.

Eğitim müfredatına işyerinde psikolojik taciz konusunda eğitici ve öğretici dersler eklenmelidir.

Mağdur Yönünden

Mobbingcinin (İşyerinde Psikolojik Tacizci) ilk yararlanmaya çalışacağı alan iş becerisi ve performans olacağından mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) başlayana kadarki iş yapma biçimi ile, mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) başladıktan sonraki iş yapma biçimleri karşılaştırılmalı, aradaki fark ortaya çıkartılarak, mobbingciye (İşyerinde Psikolojik Tacizci) açık verilmemelidir.

Kimliğe, sosyal statüye, cinsiyete vb alanlara karşı mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) yapılması durumunda TCK’nın 216 ncı maddesinde belirtilen suçu oluşturduğuna istinaden savcılığa suç duyurusunda bulunulmalı ve/ya çalışılan kurumun personel müdürlüğü/insan kaynakları genel koordinatörlüğüne bu durum bildirilmelidir.

Olaylar, verilen anlamsız emirler ve uygulamalar yazılı olarak kaydedilmeli ve güvenilir, gerekirse tanıklık edebilecek kişiler harekete geçirilmelidir.

İlk fırsatta zorba başka bir deyişle mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) uygulayan kişi yetkili birine rapor edilmeli, kanıt oluşturabilmek için de gerekiyorsa, tıbbi ve psikolojik yardım alınmalıdır.

Mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) sürecinde sürekli ve sıklıkla yaşanan baskı sonucu ortaya çıkan psikosomatik –barsak, mide, deri vb- ve psikolojik –depresyon, panik atak, obsesyon, paranoya vb- rahatsızlıkların psikolojik tacizden kaynaklandığı ya da tetiklendiği tıbbi raporlarla belgelenmelidir.

İş arkadaşları ile yaşananlar paylaşılmalı (onlar da aynı şekilde rahatsız olabilirler), daha fazla etkili olmak için grupça yetkili birim/kişiye başvurulmalıdır.

Tanığın olmadığı bir yerde tacize uğranılırsa, en yakın arkadaşına anlatılmalı, daha sonraki gelişmeler için onların tanıklığı şimdiden hazırlanmalı ve tacizci ile yalnız çalışmayı gerektiren ortamlarda da diğer çalışanlar haberdar edilmelidir.

İşyerlerinde denetlemekle yükümlü olan teftiş personelinin –iş müfettişi ya da kurum müfettişi- denetim konuları arasında psikolojik taciz olgusu da yer almalıdır.

İşçiler ve çalışanlar arasında olan psikolojik taciz olgusuna yöneticinin göz yumması ya da ilgisiz kalması durumu psikolojik taciz ihmali olarak değerlendirilmelidir.

Çalışanların işyerinde ya da işle bağlantılı olarak psikolojik taciz konusunda bilinçlenmesi, bilgilendirilmesi ve bu tür davranışlardan korunmasına yönelik tüm uygun önlemler alınmalıdır.

İşyerinde psikolojik taciz kapsamında yürütülen soruşturmaların tümüyle kurum dışından konunun uzmanları muhakkikler tarafından yapılması sağlanmalıdır.

Kamuda ya da özel sektörde çalışanlar işe başlamadan önce mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) yapmayacağına dair yemin belgesi imzalayarak, imzalı belgenin bir sureti dosyasına bir sureti ise kendisine verilmelidir.

Psikolojik taciz yapanlar, bilgisi olduğu halde mobbingi (İşyerinde Psikolojik Taciz) önlemeyenler öncelikli olarak uyarılmalıdır.

Psikolojik taciz yapanların üstleri de yazılı olarak konudan haberdar edilmelidir.

İlgili tarafların katılımıyla Psikolojik Tacizle Mücadele Kurulu kurulmalıdır.

Mobbing mağdurunun sürekli teknik ve psikolojik destek alabileceği iletişim hattı oluşturulmalıdır.

Sağlık

Hastanelerin bünyesinde psikolojik taciz destek klinikleri oluşturulmalıdır.

Psikolojik tacize maruz kalanlara gerekli tıbbi yardım ücretsiz verilmeli, tedavi süresince ilaç ve tedavi katılım payı alınmamalı, aylık ve ücretlerinde kesinti yapılmamalıdır.

Hukuki Alan

Kurumların mevzuatında mobbing kavramına yer verecek şekilde düzenlemeler yapılmalıdır. Ayrıca mobbingin çok yoğun yaşandığı özel ve kamu sektöründe (üniversite vb.) özel önlemler alınmalıdır.

Mobbingin azaltılması yönünde benzer davaların açılması sağlanmalı, bu konuda bir bilinç oluşturulmalı, işverenin keyfi davranışları sınırlandırılmalı, sendikaların bu konuda etkinlikleri artırılmalıdır.

4857 sayılı İş Kanununa mobbingi yasaklayıcı hüküm veya hükümler getirilmeli özel sektörde ve kamuda çalışan işçilerin maruz kaldığı psikolojik taciz, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, ilgili sendika ve işveren veya vekilinden oluşan bir komisyon tarafından incelenmelidir. Kendisine mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) yapıldığı için şikâyette bulunanlar ile tanıkların korunmasına yönelik olarak yasal düzenleme yapılmalıdır.

İşçisine psikolojik taciz yaptığı sabit olan işverenler belirli sürelerde bazı kredi, teşvik vb. olanaklardan mahrum bırakılmalıdır.

İşçi sendikaları ile yapılan toplu iş sözleşmelerine ve memur sendikaları ile yapılan toplu sözleşmelere mobbinge (İşyerinde Psikolojik Taciz) karşı alınacak önlemler konulmalıdır.

İşyerinde psikolojik taciz yapanlar, yapılmasında yetkisi olduğu halde bilerek önlemeyenler ve psikolojik taciz yapılmasına doğrudan ya da dolaylı olarak katkıda bulunanlara disiplin cezası uygulanmalıdır.

Kamu ve özel sektörde, on ve daha fazla işçi çalıştıran işyerlerinde, psikolojik tacizi önleyici tedbirler alınmalıdır.

Psikolojik tacize maruz kalanların ve tanıkların korunması için iş akitlerinin 12 ay boyunca tek taraflı olarak fesh edilmesi önlenmelidir.

Türk Ceza Kanunu'nda psikolojik tacizin açık bir tanımı yapılarak, tacizi yapanlara ve yapılmasına göz yumanlara alt sınırı 2 yıl olmak üzere hapis cezası öngörülmesi ve mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) suçu işleyenlere ayrıca en az on bin ila yirmi bin lira para cezası verilmelidir.

657 sayılı DMK'da ve kamuda çalışan personelin disiplin hukukunu düzenleyen yasa maddeleri içinde mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) açık ve seçik olarak disiplin suçu kapsamına alınarak yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

5176 sayılı Kamu Görevliler Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun ve bu kanuna istinaden çıkarılan yönetmelik kapsamında mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz), açık olarak tanımlanmalıdır.

Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca, mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) mağduruna bilgi ve belgeyi kasıtlı olarak vermeyen kamu görevlilerine ağır disiplin cezası verilmesi hüküm altına alınmalıdır.

Psikolojik taciz gördüğü için çalışma gücünü belli oranlarda kaybedenlerin durumu iş kazası ve meslek hastalığı olarak değerlendirilmeli, malulen emekliye ayrılabilme imkânı getirilmelidir.

İş Kanunu ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda yapılacak bir düzenlemeyle, mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) mağduru hem dava açabilmeli hem de aynı konuda belirli bir makama şikâyet edebilmelidir. Şikâyet ve müracaat yolunu açık tutmak için şikâyetin ve müracaatın bir hak olduğu, bu hakkı engellemenin suç olduğu yasal olarak düzenlenmelidir. Bununla birlikte mobbing uygulaması, mobbing uygulayan kişinin siciline işlenmeli, yükselmesi engellenmeli ve görevinden uzaklaştırılmalıdır.

Şikâyet ve müracaat ettiği için iş akdi feshedilen, istifaya zorlanan, başka yere geçici ya da daimi tayin edilenlere koruyucu yasal düzenleme getirilmelidir.

İftira ve karalama amaçlı olarak kendisine mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) yapıldığını iddia eden ancak, iddiasının gerçek dışı olduğu açıkça ortaya çıkan kişilere de cezai yaptırım getirilmelidir.

Bürokraside atanma, görev değişimi, açık ve net kurallara bağlanmalıdır. Belirli bir seviyeden sonra bir kişinin o makamda kalacağı süre yasalarla belirlenmelidir.

1/499 Esas Numaralı Türk Borçlar Kanunu Tasarısı'nın 417 ila 420 nci maddelerinde "işçinin kişiliğinin korunması" başlığı altında, işyerinde psikolojik taciz konusuna da yer verilmiştir; ancak söz konusu Tasarı'dan başka, İş Kanunu'nun konuyla ilgili olabilecek 5, 24, 25, 77 ve 83 üncü maddelerinde de gerekli değişiklikler yapılarak konunun açıkça düzenlendiği hükümler getirilmelidir.

İş Kanunu'na eklenecek hükümlerle mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) olgusu "İşyerinde Psikolojik Taciz Yönetmeliği" adlı bir yönetmelikte daha ayrıntılı bir şekilde düzenlenmelidir.

2.3. Eğitim Sistemimizdeki Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Yeri Raporu

Genç ve dinamik bir nüfusa sahip olan ülkemizin tüm bireylerinin kaliteli ve etkin bir eğitim almasının ön şartlarından birisi eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıdır. Ülkemiz özellikle uluslararası anlaşmalar ve ulusal mevzuat ile eğitim alanında kız çocukları ve kadınların aleyhine olan durumu en aza indirmeyi taahhüt etmektedir.

Türk milli eğitim sistemi, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere, iki ana bölümden kurulmaktadır. Örgün eğitim, okul öncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını, yaygın eğitim ise, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır.

Kız çocukları ve kadınların eğitimin tüm süreçlerine etkin katılımı, yani eğitimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin her alanda sağlanması, kadının toplumsal hayata etkin katılımını

da sağlayacaktır. Eğitim olanaklarından herkesin eşit ve etkin yararlanmasını sağlamak amacıyla uygulanabilir politikaların üretilmesi ve stratejilerin belirlenmesi eğitimde toplumsal cinsiyetin sağlanması açısından önemlidir.

Cinsiyete yüklenen roller öncelikle ailede öğrenilir. Daha sonraki dönemlerde sosyalleşmenin gerçekleştiği arkadaş çevresi, oyun grupları, televizyon, internet vb. unsurlarla bu süreç desteklenmektedir. Sosyalleşmenin en güçlü olduğu kurum okuldur. Bu süreçte kalıp yargularla cinsiyete dayalı eşitsizlik desteklendiğinde bireyin tüm yaşamını etkileyen bir sürece dönüşmektedir.

Türkiye’de okuma-yazma bilmeyenler nüfusun yaklaşık olarak % 8’ini oluşturmaktadır. 6 yaş ve yukarısına bakıldığında okumaz-yazmazlık oranı kadınlarda % 12,3, erkeklerde ise % 3,1’dir (TUIK 2008 verileri). Adres Kayıt Sistemi 2009 yılı sonuçlarına göre halen 4 milyona yakın kadın okuma-yazma bilmemektedir. Okuma yazma bilmeyenlerin 2,5 milyonu 50 ve üzeri yaş grubundadır. 6-24 yaş grubunda ise okuma yazma bilmeyen 220 bin kadın bulunmaktadır.

Cinsiyet eşitliğinin her alanda sağlanmasının temel amacı, toplumu oluşturan bireylerin kendine güvenen, üretken, mutlu, huzurlu ve sağlıklı bir hayat sürerek toplumun gelişmesine katkı sağlamasıdır. Bu açıdan toplumda birbirine bağımlılık ile bağıllık dengesini kurmuş kendine güvenen ve üretken bireylerin yetişmesi eğitimin temel amaçları arasındadır. Değişen siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik şartlara bağlı olarak toplumda bireylere atfedilen rollerin yeniden tanımlanmasına ihtiyaç duyulmuştur. Biyolojik anlamda bireylere yüklenen rollerin yanında toplumda öğrenilen rollerin de yeniden tanımlanması ve aktarılmasında eğitim sisteminin önemi büyüktür.

Çözüm Önerileri

Toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının belirlenmesi, uygulanması ve bu politikaların kalıcı ve köklü olabilmesi için “zihniyet değişimine ve zihinsel dönüşümüne” ihtiyaç duyulmaktadır.

Anayasa’nın 10 uncu maddesinde yapılan değişiklikle Devletin kadınlara yönelik belirleyeceği politikalar, uygulamalar ve alınacak tedbirler pozitif ayrımcılığın göstergesi olarak kadın-erkek eşitliğinin gerçek anlamda gerçekleşmesinde fırsat sağlayacaktır.

Kadın-erkek eşitliğinin bir kamu politikası olarak bütün kamu kurumlarının politikalarında yer alması sağlanmalıdır.

2013 yılına kadar belirlenen hedeflerin gerçekleşmesi ve sürecin takibi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde “Eğitimde Toplumsal Cinsiyet İzleme Birimi” oluşturulmalıdır. Bu birimde çalışacak personel cinsiyet eşitliği bakış açısını kazanabilmesi amacıyla eğitim almalıdır.

Eğitim süreçlerinin tüm kademesindeki yönetici, müdür, öğretmen, okul görevlisi gibi kişiler “toplumsal cinsiyet eğitimi” almalıdır. Öğretmenler için toplumsal ‘cinsiyet temelli’ hizmet içi eğitim faaliyetlerine daha çok yer verilmelidir.

Fırsat eşitliğinin sağlanması ve ayrımcılıkla mücadele konusuna bütüncül yaklaşılmalı, toplumda eşitlikçi zihniyete geçiş için özellikle eğitim kurumlarındaki bir cinsin aleyhine sonuç doğurabilecek tutumlara son verilmelidir.

Eğitim sisteminde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması amacıyla yapılacak çalışmalarda kamu kurumları, üniversiteler ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliği artırılmalıdır.

Ulusal bütçeden eğitime ayrılan pay artırılarak “Toplumsal Cinsiyete Duyarlı Bütçe” alışmaları başlatılmalıdır.

Eğitim süreçlerine katılım süresi artırılmalı ve okul öncesi eğitim de dâhil olmak üzere zorunlu eğitim süresi artırılmalıdır.

Kız çocuklarının ortaöğretime erişimi ve okullaşma oranlarının artırılması amacıyla ve pozitif ayrımcılık anlayışıyla geçici önlem olarak belli bölgelerde yatılı ve burslu kız liseleri açılmalıdır.

Yapılan çalışmaların sağlıklı değerlendirilebilmesi amacıyla cinsiyete dayalı istatistikî veriler daha düzenli toplanmalıdır.

İnsan hak ve özgürlükleri, demokrasi, eşitlik, adalet “hak” temelli eğitim anlayışı eğitim sisteminin tüm bileşenlerine yansıtılmalıdır.

Eğitimde fırsat eşitliği açısından kişilerin varoluşlarının dışında hiçbir etken eğitimlerini aksatmaya neden olmamalıdır.

Cinsiyet eşitliği konusunda duyarlılık kazandırmak amacıyla görsel ve yazılı medya organları ile işbirliği yapılarak bilgilendirici filmler hazırlanmalıdır.

Öğretim programları, ders kitapları ve diğer eğitim araç ve gereçlerinde metin, resim, fotoğraf vb. unsurlar cinsiyetçi öğelerden arındırılmalıdır.

Pozitif rol modelleri ön plana çıkarılmalıdır.

Toplumsal cinsiyet rollerinin ilk öğrenildiği yerin aile olduğu anlayışı ile aile eğitimine önem verilmelidir.

Eğitim sahibi başarılı kadınlar rol modeli olarak tanıtılmalıdır.

Eğitim kadrolarına yeni katılacak öğretmenlerin hizmet öncesi, diğer eğitim kadrolarının hizmet içi eğitim faaliyetleri arasına toplumsal cinsiyet eşitliği konusu da eklenmelidir.

Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde kadın öğretmen sayısı yeterli olmasına rağmen kadın idareci sayısı artırılmalıdır.

Doğum kayıtları için kampanyalar düzenlenmelidir.

Eğitim fakültelerinin ğretmen yetiştiren programlarında toplumsal cinsiyet farkındalığının arttırılmasına yönelik eğitimler verilmelidir.

Kamu kurumlarının üst karar mercilerinde kadınların eşit yer almasını sağlayacak önlemler geliştirilmelidir.

Cinsiyet Eşitliği Ombudsmanı oluşturulmalıdır.

Kamu kurum ve kuruluşlarında ‘Cinsiyet Eşitliği İzleme Komiteleri’ oluşturulmalıdır.

Kamu, niversite, sivil toplum kuruluşlarının katılımı ile Türkiye Kadın Politikaları Eylem Programı hazırlanmalıdır.

3. Komisyonun Yurtdişi ve Yurtdişi alışmaları

3.1. Komisyonun Yurtdişi alışmaları

3.1.1. Toplumsal Cinsiyeti Politikalara Dâhil Etme Stratejisi Eğitimi

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu (KEFEK), Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP), Birleşmiş Milletler Kadın Fonu’nun (UNIFEM) işbirliği ve Yasama Uzmanları Derneği (YUDER) desteğinde Ağustos 2010’da 6 aylık uygulama süresiyle başlatılan Proje ile TBMM’de yasama uzman ve uzman yardımcılara yönelik olarak toplumsal cinsiyet eşitliği perspektifinin politika oluşturma ve uygulamanın tüm aşamalarına –planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme- dâhil edilmesine yönelik farkındalık yaratmak amaçlanmaktadır. Sresi 6 ay olan proje kapsamında eğitim ihtiyaç analizi, eğitim modülünün geliştirilmesi çalışmaları ve uzmanlara yönelik kapasite geliştirici eğitimler yer almaktadır.

Söz konusu proje kapsamında 4-19 Ekim 2010 tarihleri arasında Meclis’in iki farklı toplantı salonunda toplam 65 kişinin yararlandığı **“Toplumsal Cinsiyeti Politikalara Dahil Etme Stratejisi Eğitimi”** farklı birimlerde çalışan yasama uzman ve uzman yardımcılara yönelik olarak ikişer günlük ve üç grup -I.Grup 4-5 Ekim, II.Grup 11-12 Ekim, III.Grup, 18-19 Ekim—olarak verilmiştir. Ayrıca eğitimlere çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığından gelen talep üzerine 8 uzmanın da dahil edilmesi sağlanmıştır. Katılımcılara, eğitim süresince toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyeti dâhil etme stratejisi politikalarının uluslararası standartları, seçilmiş alanlarda -kadının siyasi karar almaya, yüksek eğitime katılımı; iş piyasasında kadın; izleme ve uygulamaya koyma araçları ve kurumları- yasama enstrümanları odağı ile temel toplumsal cinsiyet meseleleri, toplumsal cinsiyet eşitliğinin nedenleri, toplumsal cinsiyeti dâhil etme stratejisinin ne yapmayı amaçladığı ve bunların günlük işimiz ile ilişkilerine dair ortak bir anlayışın inşa edilmesi, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu gerekleri, Strasburg Mahkemesi’nin toplumsal cinsiyet eşitliğine dair rolü, CEDAW ve uluslararası toplumsal cinsiyet eşitliği standartları üzerine ortak bir anlayış inşa edilmesi vb konuları ulusal ve uluslararası uzmanlar tarafından verilmiştir.

Eğitimler interaktif olup, teorik bilgilerin yan sıra uygulamaya yönelik örnekleri ve kaynak kişileri de içermiştir. Tüm katılımcılara sertifika verilmiştir. Yasama Uzmanlarına verilen eğitimin çıktısı olan Eğitim El Kitapçığı 30-31 Mayıs 2011 tarihleri arasında yapılan toplantıyla tartışmaya açılmış ve basılmasına karar verilmiştir.

3.1.2. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin Ev Sahipliğinde İstanbul'da Düzenlenen Küresel Eylem İçin Parlamenterler (PGA) Kuruluşunun 32. Yıllık Toplantısı

Küresel Eylem İçin Parlamenterler (PGA) kuruluşu 1978 yılında kurulmuş olup, yaklaşık 1300 üyeye sahiptir. Temel amacı; dünya parlamentolarında ve parlamento dışında demokrasi, barış, adalet ve kalkınmayı teşvik etmektir, Merkezi New York'ta bulunan kuruluşun başkanı Nijeryalı Sen.Bassey Ewa-Henshaw'dır.

Her yıl belirli bir tematik alanda ve farklı ülkelerde yıllık toplantısını yapan kuruluş, bu yıl 32. Yıllık toplantısını 23-24 Ekim 2010 tarihleri arasında İstanbul'da **"Kadınların Güçlendirilmesi: Beşeri Güvenliğin İnşası"** konulu tematik alanda TBMM'nin ev sahipliğinde gerçekleştirmiştir.

TBMM Başkanlığının ev sahipliğinde TBMM'yi temsilen Başkan Vekili Sayın Nevzat Pakdil'in katıldığı İstanbul Conrad Otel'de gerçekleştirilen toplantının açılışını Sayın Başbakan Recep Tayip Erdoğan yapmıştır. İki gün devam eden toplantıya ağırlıklı olarak Afrika ülkeleri olmak üzere, Orta Doğu ülkeleri, Amerika ve Avrupa Kıtasını temsilen 54 ülkenin 141 milletvekili, dört bakan –Nepal Enerji Bakanı Dr. Prakash Sharan Mahat, Pakistan Petrol ve Tabii Kaynaklar Bakanı Syed Naveed Qamar, Sri Lanka Su Kaynakları Bakanı Nimal Siripala De Silva ve Türkiye'den Devlet Bakanı Selma Aliye Kavaf-iki meclis temsilcisi Tobago Temsilciler Meclisi Başkanı Wade Mark ile TBMM Başkan Vekili Nevzat Pakdil katılmıştır. Ayrıca bazı komiyon üyesi milletvekilleri katılımcı, bazıları da konuşmacı olarak toplantıda yer almıştır.

Toplantı süresince "Kadınların Güçlendirilmesi – Beşeri Güvenliğin İnşası" başlığı altında sağlık ve eğitim, kadınların miras ve mülkiyet hakları, toprak, mülkiyet ve miras hakları, gelir eşitliği ve istihdamda fırsat eşitliği, cinsiyet eşitliği ve kadın hakları uluslararası/ulusal taahütler: Pekin CEDAW ve Binyıl Kalkınma Hedefleri alt başlıklarında düzenlenen beş panelde konuşmacılar bilgi ve deneyimlerini katılımcılarla paylaşmış ve en son bir değerlendirme oturumu ile toplantı sonlandırılmıştır.

Küresel Eylem İçin Parlemeterler kuruluşu, toplantılarında dünyada demokrasi, barış ve adalet ilkelerini savunmuş kişilere "Demokrasi Savunucuları Ödülü" adı altında bir ödül vermektedir. Bu ödül PGA tarafından, bu yıl Türkiye'den bir Türk bilim kadınına Prof. Dr. Feride ACAR'a ve Dominik Cumhuriyeti'nden Hermanas Mirabal Vakfı Başkanı Belgica Mirabal'a verilmiştir.

Toplantıların bitimini müteakip PGA'nın boş olan yönetim kurulu üyelikleri için seçim yapılmış olup, Hollanda Parlamentosundan Türk Milletvekili Sayın Çoşkun Çörüz, Türkiye'den de İstanbul Milletvekili Sayın Özlem Türköne Piltanoğlu aday olmuş ve seçilmiştir.

3.1.3. Trabzon Saha Çalışması

Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler konulu alt komisyon, konunun daha ayrıntılı incelenebilmesi için ilk olarak Trabzon'da incelemelerde bulunmuştur.

Alt komisyon heyeti, Trabzon ilindeki saha çalışmalarını 5-6 Aralık 2010 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir. Trabzon'daki saha çalışmaları Trabzon Valiliğini ziyaret ile başlamıştır. Trabzon Valisi yapılan ziyaretten memnuniyetini belirtip, konunun ilgili taraflarla tartışılmasının yerinde olduğunu, Trabzon'un Doğu Karadeniz Bölgesinin en gelişmiş kenti olduğunu, insanların çalışkan bir o kadar da toplumsal olaylara karşı duyarlı olduğunu ifade etmiştir.

Daha sonra Alt komisyon heyeti, Trabzon'un göç alan kent yoksullarının yaşadığı bir gecekondu mahallesinde kurulan, Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğüne bağlı Değirmendere Toplum Merkezi'ni ziyaret edip, kadın ve genç kızlarla yüz yüze ve odak grup görüşmeleri yapmıştır. Kadınlar ve genç kızlar, hane içi ve hane dışındaki ağır iş yüküne rağmen kadınların yaptıkları işlerin "iş"ten sayılmadığını söylemişlerdir. Bu görüş, toplumun "kadın işi" olarak görülen işlere bakış açısını yansıtmaya açısından oldukça önemlidir.

Toplum merkezine devam eden katılımcılardan biri "**Annem ve babam öldüğünde çok gençtim, kimsemiz yoktu. Komşularım beni Balıkesir'den biri ile evlendirdiler. Ben bilmiyordum, sonradan öğrendim ki, eşimin ailesinden para almışlar**" dedikten sonra kadın güçlendirilmesinin öneminden bahsetmiştir.

Geleneksel evlilikler, çocuk özellikle de erkek çocuk sahibi olmadığı için kadına baskı var mı? şeklindeki sorulara kadınlar her üç evlilikten birinin akraba evliliği olduğu, başlık geleneğinin artık kalktığı, evlilik kararı veren her iki ailenin düğün hazırlıklarını beraber yaptığını söylemişlerdir.

Kadınlar, evliliğin ilk yıllarında çocuğun, özellikle de erkek çocuğun, hem kadın hem de erkek tarafından istendiğini, öyle ki ailelerin sağlık kontrolüne gittiklerinde ya da doğum anında bebeğin sağlığını değil cinsiyetini sorduklarını belirtmişlerdir. Erkek istemi konusunda kadınlardan bazıları eşlerinin kendilerine psikolojik baskı uyguladığını, kız çocuk doğurduklarında "**kız doğurdun beni rezil ettun, niye erkek doğurmadın**" ya da "**yine mi kız doğurdun**" gibi söylemlere maruz kaldıklarını, bazı kadınlar da erkek çocuk baskısının sadece kocadan değil kayın valide ya da komşulardan da geldiğini, erkek çocuk olmadığında eşlerinin eve geç geldiğini, kendilerini aşağıladığını ifade etmişlerdir.

Kadınlar ideal çocuk sayısının iki, maddi durumlarının iyi olması halinde üç olabileceğini, erkek çocuk olmasının da iyi olacağını belirtmişlerdir.

Saha çalışmaları kapsamında alt komisyon heyeti, kamu kurum ve kuruluşlarının, üniversite ve sivil toplum kuruluş temsilcilerin yer aldığı konu ile ilgili geniş katılımlı bir toplantıyı Trabzon Merkez'de bir otelde düzenlemiştir. Toplantıda benzer sorunların yanı sıra, kırsal alanda kadınların kamu hizmetlerine erişimdeki sıkıntıları, mevsimlik göç, erkeklerin egemenliği, şiddet gibi konular gündeme gelmiştir.

Katılımcılar tarafından Trabzon'un çevre illerden – Bayburt, Gümüşhane, Zonguldak, Bartın-, Ağrı-Patnos ve Van'dan da olsa göç aldığı, özellikle yoğun göç almış mahallelerde yoksulluk ve işsizliğin önemli bir sorun olduğu söylenmiştir.

Toplantıda kadının eğitiminin, yalnızca toplumdaki dezavantajlı gruplar için değil, her kesim kadın için gerekli yaşamsal bir araç olarak kabul edilmesi gerektiği ve annelik rolünden dolayı özellikle kadınların okumalarının çok belirleyici olduğunun altı çizilmiş, ayrıca akraba

evliğinin yaygın olmamakla birlikte, bu tür evliliklerin yanı sıra kaçarak evlenmelerin görüldüğü ve erkek çocuk isteminin kültürel olarak geçerliliğini koruduğu belirtilmiştir. Evliliklerde başlık parasının alınmadığı da vurgulanmıştır.

Trabzon'da Valilik bünyesinde 3 adet, Belediye'ye ait 4 adet toplum merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlerde özellikle kadınlar ve genç kızlara yönelik gelir getirici atölyeler kurulmakta, aile içi iletişim, çocuk hakları, kadın hakları vb. konularda eğitim programları düzenlenmektedir.

3.1.4. Şanlıurfa Saha Çalışması

Alt komisyon heyeti, Şanlıurfa ilindeki saha çalışmalarını 2-4 Ocak 2011 tarihleri arasında gerçekleştirmiştir. Şanlıurfa ilindeki saha çalışmaları süresince Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa'nın göç alan Harrankapı Kendirci Mahallesi'nde kurulan Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) ziyaret edilmiş, ilgili taraflarla geniş katılımlı bir toplantı, kadınlarla yüz yüze ve odak görüşmelerinin yapılmasının yanı sıra, göç alan bir mahallede de hane ziyaretleri yapılmıştır.

Alt komisyon heyeti saha çalışmasına Şanlıurfa Valiliğini ziyaret ile başlamıştır. Şanlıurfa Valisi, yörede kız çocuklarının okullaşmasının çok önemli olduğunu, bu konuda ciddi çalışmalar yaptıklarını, sivil toplum örgütleri ile yakın çalıştıklarını, Alt komisyonun çalışmasını önemsediklerini, her türlü desteği Valilik olarak vermeye hazır olduklarını söylemiştir.

Alt komisyon heyeti, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı'na bağlı olan, daha çok kırdan göç etmiş yoksul hanelerin yaşadığı bir gecekondu mahallesinde kurulan ÇATOM'u ziyaret edip, kadınlarla yüz yüze ve odak grup görüşmeleri yapmıştır.

ÇATOM'lar, kadınların sosyal ve ekonomik becerilerini artırmak amacıyla eğitim programlarının yürütüldüğü toplum merkezleri olup, bu merkezler aracılığıyla kadınların sorunlarının farkına varmalarına, tanımlamalarına ve çözümü için inisiyatif kullanabilmelerine fırsat yaratılmakta, kadınların kamusal alana daha fazla katılımlarını ve kamusal hizmetlerden daha fazla yararlanmaları sağlanmakta ve kadın istihdamı ve kadın girişimciliği artırılmakta ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin tüm kamu politikalarına dahil edilmesinin sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

ÇATOM'da kadınlarla yapılan odak grup ve yüz yüze görüşmelerde yörede kadınların öncelikli sorunlarının yoksulluk, istihdam, eğitime erişim, erken yaşta evlilik ve çok çocuk özellikle de erkek çocuk istemi olduğu ifade edilmiştir. Görüşmelerde kadınlardan biri **“burada kadın da erkek de çok erken yaşta evleniyor, daha bugün 15 yaşında bir erkek evlendirildi, bu erkek, 25 yaşına geldiğinde 10 çocuğu olacak, bu çocukların sorumluluğunu nasıl alacak”** derken, bir başka kadın **“10 yaşında evlendirildim, şimdi 32 yaşındayım, kız doğduğumda kayınvalidem beni hastanede bıraktı, gitti. İkinci çocuğum erkek olduğunda komşulara sigara ve kola dağıttı”** dedi. Kadınlar erkek çocuğunun yörede çok önemli olduğunu hatta kayın validelerin gelinlerle olan anlaşmazlıklarında **“inşallah oğlan çiş e teğine değmesin”** ya da **“ hayırsız, oğlumu dölsüz bıraktın”** gibi beddua ve sitemlerde bulunduğunu ifade etmişlerdir.

On yıl önce amcaoğluyla berdel türü evlilik yapan kadınlardan biri karşı taraf anlaşamadığı için kendisi ayrılmak istemediği halde evliliklerinin bozulduğunu, artık bu tür

evliliklerin yapılmasına izin verilmemesi gerektiğini belirtmiştir. Kadınlar ve genç kızlar, her zaman erkeğin kadın yanında olmasını, onu dinlemesini, erkeklerin çevrelerini dinlememesini, mutlaka resmi nikah yapılmasını, başlık parası için gençlerin mağdur edilmemesini dile getirmişlerdir.

Erkek çocuk istemi nedeniyle kayınvalide, koca ve komşulardan psikolojik baskı gördüklerini söyleyen kadınlar kendilerine kız çocukları olduğunda **“üzülme bir dahaki erkek olur”**, **“iki çocuğunda kız mı”**, **“bize ne zaman erkek müjdesi vereceksiniz”** gibi söylemlerle psikolojik baskı yapıldığını, erkek çocuk olduğunda da memnuniyetin konu komşuya yapılan ikramlara, hediyelere ve davranışlara yansıdığını anlatmışlardır.

Alt komisyon heyeti kırsal alandan yoğun göç alan bir mahallede hane ziyaretleri gerçekleştirmiştir.

Hane ziyareti yapılan evler genellikle 11-14 kişilik kalabalık geniş ailelerden oluşmaktadır. Hane reisleri erkek olup, sağlık nedeniyle çalışma yaşamının dışında kalmışlardır. Hanelerin geçimi, erkek çocukların inşaat işçiliği yapması ya da ailece, mevsimlik tarım işçiliğine gidilmesi yoluyla sağlanmaktadır. Mevsimlik tarım işçiliğine kadınların yanı sıra kız ve erkek çocukları da katılmaktadır.

Mevsimlik tarım işçiliğine katılan çocukların çoğunluğu okullarını erken terk edip geç başlamaktadırlar. Bu durum hem çocukların okuldan uzak kalmalarına, hem eğitime yeterli ölçüde katılmadıkları için okul başarılarının düşmesine, okuldan soğumalarına ve okulu terk etmelerine neden olmaktadır.

Görüşme yapılan haneler berdel türü evlilik yaptıklarını, bu durumdan hiç memnun olmadıklarını, aile ilişkilerinin olumsuz etkilendiğini, çocuklarını kendi istedikleri kişilerle evlendireceklerini, asla başlık parası almayacaklarını eskiden erkek çocuğun önemli olduğunu ama şimdi kız erkek fark etmediğini açıklamışlardır.

Saha çalışmaları kapsamında Alt komisyon heyeti, Şanlıurfa Valiliği Toplantı Salonunda, kamu kurum ve kuruluş, üniversite ve sivil toplum kuruluş temsilcilerinin yer aldığı konu ile ilgili geniş katılımlı bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıda 2007-2010 yılları arasında 4320 sayılı kanunun korumasından 299 kişinin yararlanmak için başvurduğunu ancak bunlardan sadece 14 tanesinin mağdur tarafından yapıldığını geri kalanının savcılık tarafından yapıldığı bildirilmiştir. Ayrıca çocuk baskısının sadece kadına değil erkeğe de baskı unsuru olduğu, erkeğin de üzerindeki bu baskıyı şiddet olarak eşine aktardığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir.

Katılımcılar tarafından Şanlıurfa’da erken yaşta evlilik, akraba evliliği ve şiddet olgusunun yaşandığı belirtilmiştir. Akraba evliliğinin Şanlıurfa’da çok normal bir olgu olarak kabul edildiği bunun sebebinin de toprakların aile dışına bölünmemesi olduğu bildirilmiştir. Şanlıurfa tarıma dayalı yaşayan bir toplum olduğu için akraba evliliği, başlık parası yaygın olarak görülmektedir. Yoksul insanlar paraları olmadığı için çocukları takas yapıp başlık parası vermekten kaçınmaktadır. Bu türlü bir yapı da geleneksel evlilikleri arttırmaktadır. Şanlıurfa’da erkek çocuk istemi toplumda yaygın bir şekilde yaşanmaktadır. Ayrıca, katılımcılar, akraba evliliğinin yaygın olarak görülmesini yaşanan köyün veya mahallenin nerdeyse hepsinin birbirleriyle akraba olmasına bağlamaktadır.

Toplantıda kadınların bir birey olarak toplumda var olabilmeleri için kendilerine okuma yazma kursları verildiği ve sürekli bilgilendirme toplantıları yapıldığı belirtilmiştir. Toplantıya katılan bazı kadınlar akrabaları ile zorla evlendirildiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun küçükken insanların beynine işlendiği dolayısıyla bu tür evliliklerin ve yaşanan sıkıntıların okullarda anlatılması gerekliliği vurgulanmıştır. Bu konuyla ilgili olarak özellikle bölgedeki kanaat önderlerinin yönlendiriciliği ve dini sohbetlerde de konunun anlatılması gerekmektedir.

Toplantıya katılan bir başka katılımcı berdelin başlık parası veremeyecek olanların oluşturmuş olduğu bir yöntem olduğunu belirtmiştir. Buna göre, başlık parası vermeye maddi olarak gücü olmayan kimse himayesindeki bir kızı başkasının kızı ile değiştirmekte böylece başlık parası vermekten kurtulmaktadır. Toplantıda kan davalarında da berdelin yaygın olduğu belirtilmiştir.

Toplantıdaki bir kamu görevlisi ise karısının baskısı sonucu erkek çocuk sahibi olduğunu ve kadınların etrafındaki diğer kadınların etkisinde kalarak erkek çocuk sahibi olmak istediklerini belirtmiştir.

Bir başka katılımcı “**ataerkil ve feodal bir yapı olan şehrimizde toplum baskısı, eğitimsizlik sebebi ile bu tür geleneksel evliliklerin**” olduğunu belirttikten sonra kendi görüşme çocuklarının berdel yolu ile evlendirildiğini, başlık parasının da aile için bir geçim kaynağı olduğunu, bununla beraber genç kızların namus sebebiyle bir an önce evlendirilip namuslarının birilerine emanet edildiğini dile getirmiştir.

Şanlıurfa Müftülüğü görevlileri ise Aile İrşad ve Rehberlik Bürolarının olduğunu burada başlık parası, berdel ve diğer geleneksel yapılarla ilgilendiklerini, bunun yanında kadına yönelik her türlü baskı ile ilgilendiklerini, 2008 yılında bunlarla ilgili olarak 11 tane başvuru geldiğini, 2010 yılında ise 80 tane kadına yönelik soru geldiğini, bunun da olumlu gelişmelerden biri olduğunu belirtmişlerdir.

İl Sağlık Müdürlüğü yetkilileri 2010 yılında Şanlıurfa’da 42.076 doğum olduğunu, bunlarda 20 yaş altı doğumların tüm doğumların %6’sını oluşturduğunu, sakat doğumların 49 tane olduğunu ve akraba evliliğinin çok yaygın olarak görüldüğünü belirtmişlerdir. Akraba evliliği sebebi ile 206 tane akdeniz anemisi hastası olduğunu belirtmişlerdir.

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD Başkanı Prof. Dr. Zeynep ŞİMŞEK toplantıda yapmış olduğu sunumda aşağıdaki hususları belirtmiştir:

Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı tarafından Şanlıurfa ilinde sağlık sorunları ve sağlığın sosyal belirleyicilerine yönelik yapılan araştırmalarda; özellikle az gelişmiş mahalleler ve kırsalda, soy ideolojisinin hakim olduğu, akrabalık sisteminin çok önemli olduğu, baba soyuna dayanan aşiret/sülale birliğini muhafaza etmek için akraba evliliklerinin (%50-%63.6) ve adölesan evliliklerin (%45-98.5) hala yaygın olduğu, tarım ve hayvancılığa dayalı üretim sistemi içinde doğurganlığın yüksek olduğu, kamu hizmetlerinin tam olarak etkinlik gösteremediği görülmektedir. Amca çocuklarının evlilik sıklığı yaklaşık %25’dir. Her 4 evlilikten yaklaşık 1’inin rızasız/aile isteğiyle olduğu, berdel tipi evliliğin ise mahalle ve köylere göre değişim göstermekle birlikte yaygın olarak kullanılan bir evlendirme biçimi (%1-6 arasında değişen oranlarda) olduğu görülmektedir. İl merkezinde yapılan bir araştırmada ailelerin %7.4’ünde çok eşlilik olduğu belirlenmiştir.

Derinlemesine görüşmelere dayalı olarak; çocuğunun olmaması ya da erkek çocuğunun olmayışı çok eşlilikte önemli bir faktördür.

Ülkemizde Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından yapılan araştırmada hala yaklaşık 10 kadından 5'i aile içinde şiddete uğramaktadır. Anabilim Dalı tarafından, şiddetin fiziksel, psikolojik ve ekonomik olarak tanımlandığı, Şanlıurfa il merkezinde 'Kadına Yönelik Şiddet' araştırmasında da 10 kadından yaklaşık 6'sının şiddete uğradığı saptanmıştır. Aile içi şiddete maruziyeti, eşin okula gitmemiş olmasının yaklaşık 5.2 kat, ruhsal bozukluk durumunun 3 kat, yoksulluğun 2 kat, rızasız evlenmenin 2 kat arttırdığı saptanmıştır.

Prof. Dr. Zuhal Kara'ya göre, Şanlıurfa bu tür incelemelerin yapılacağı en uygun şehirlerden bir tanesidir. Aileler güvenilir kişi kavramını akraba evliliğinde bulmuşlardır. Şanlıurfa'daki ailelerin bazıları kızlarını 13 yaşına gelene kadar tarlada çalışır sonra gidecek olarak görür; ama erkekte verilen emek geri döner erkek güç demektir; ancak bu olgular eskisi gibi güçlü değildir.

3.1.5. Uçan Süpürge Demokraside Kadın İzleri Projesi

Uçan Süpürge Kadın İletişim ve Araştırma Derneği'nin National Endowment for Democracy Fonu'nun desteği, Yasama Derneği'nin işbirliği ve Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu'nun desteği ile yürütülen "Demokraside Kadın İzleri Projesi" çok sayıda STK temsilcisinin katılımıyla gerçekleşmiştir.

Proje kapsamında kadının insan haklarının yerleştirilmesi adına kadın örgütleri ile doğrudan parlamentoya ulaşabilmelerinin yolları öğrenilmiştir. Atölye çalışmalarında 16 ayrı kentten gelen katılımcılarla, yasa yapma sürecine katılımın önemi eğitimler aracılığıyla paylaşılmış ve Meclis'te sivil toplum örgütlerinin denetim yollarını nasıl kullanabilecekleri incelenmiştir.

Bu çalışmalarda kamu temsilcileri ile sivil toplum temsilcileri bir araya getirilerek sivil toplum örgütlerinin katılımcı demokrasinin vazgeçilmez bir ögesi olduğunun altı çizilmiştir.

16 ilin (Ankara, Eskişehir, Kırıkkale, Trabzon, Ordu, Sinop, Giresun, Amasya, Adana, Hatay, Mersin, Gaziantep, İzmir, Denizli, Muğla, Aydın) kadın STK temsilcileri atölyelerde Eğitim, Şiddet, Siyasete Katılım, İstihdam ve Eşitlik konularında çalışmış olup, halen karşı karşıya olunan sorunları saptayarak çözüm yollarında öneriler oluşturmuştur.

1 Mart 2011 Salı günü yapılan projenin kapanış toplantısında her grupta yapılan çalışmaların bir özeti grup sözcüleri tarafından dile getirilmiş ve çalışma çıktılarının parlamento üyelerine dağıtılmasına karar verilmiştir.

3.1.6. Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması

Komisyunun ikinci kuruluş yıldönümü vesilesiyle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nin ortaklığında, Türkiye Yaşlı Bilimleri ve Teknolojileri Vakfı'nın işbirliğinde "Daha Eşit Bir Dünya İçin Eşitlik Komisyonlarının Rolü" temalı Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması 24-25 Mart 2011 tarihleri arasında İstanbul'da düzenlenmiştir.

Buluşma ile; toplumsal cinsiyet eşitliğinin politika oluşturma ve uygulamanın tüm aşamalarına dahil edilmesine yönelik ulusal ve uluslararası deneyimleri paylaşmak, bu alanda farkındalık yaratmak ve bu farkındalığın kurum kültürünün ve işleyişinin bir parçası haline gelmesine destek vermek amaçlanmıştır.

Bu bağlamda Uluslararası Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Buluşması; Birleşmiş Milletler Kadın Başkanı Michelle Bachelet (video konferans), İtalyan Fırsat Eşitliğinden Sorumlu Bakan Maria Rosaria Carfagna, Arap Devletleri Ligi Temsilcisi Mohammed El Fatah Naciri, Avrupa Parlamentosundan Emine Bozkurt, Kanada, Avusturya, Güney Afrika, Bosna-Hersek, Almanya gibi dünyadaki farklı Parlamentolarının Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonlarının Başkanları ve Ombudsmanları; milletvekilleri; Birleşmiş Milletlerin farklı kuruluşları; Avrupa Parlamentosu, Uluslararası Parlamenterler Birliği, Uluslararası Arap Parlamenterler Birliği, uluslararası kuruluşların diğer temsilcileri, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, ulusal ve uluslararası sivil toplum kuruluşları, özel sektör temsilcileri, akademisyenler, sanatçı ve medya temsilcilerinin katılımına ev sahipliği yapmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farklı konuların tartışıldığı ve ulusal ve uluslararası katılımcıların bu alandaki bilgi ve deneyimlerini paylaştığı yedi (7) ayrı oturumdan - “Etki ve Karar Mercilerinde Kadın”, “Kadın, Yoksulluk ve Ekonomi”, “Daha Cinsiyet Dengeli Bir Toplum İçin Paydaş Katılımı: Fırsatlar & Engeller”, “Cinsiyet Eşitliği ve Cinsiyet Eşitliği Komisyonlarının Rolü”, “Kadın, Sanat ve Medya”, “Eğitim ve Kadın”, “Ulusal ve Uluslararası Taahhütler: CEDAW ve Binyıl Kalkınma Hedefleri (MDGs)”- oluşan Buluşma, en son bir değerlendirme oturumu ile sonlandırılmıştır.

Buluşmanın katılımcılarını; ağırlıklı sivil toplum kuruluşları olmak üzere, kamu, özel sektör, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar ve elçilik temsilcileri oluşturmuştur. Toplumsal cinsiyet eşitliğine ilişkin farklı konuların tartışıldığı, her yıl farklı ülkelerin ev sahipliğinde tekrarlanması beklenen bu buluşmada yurt içinden 36 Türk ve yurt dışından da 22 yabancı olmak üzere toplam 58 konuşmacı yer almıştır. Buluşmada yer alan sunumlar ve tartışmalar kitap haline getirilecektir.

3.2.Komisyonun Yurtdışı Çalışmaları

3.2.1. Brüksel Kadına Yönelik Şiddet Toplantısı

Avrupa Komisyonunun ev sahipliğinde 24-25 Kasım 2010 tarihinde Brüksel’de düzenlenen Kadına Yönelik Şiddet toplantısına Türkiye Büyük Millet Meclisi Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonunu temsilen bir milletvekili ve bir uzmanın katılımı sağlanmıştır. Toplantının her iki gününde de kadına yönelik şiddetin önlenmesi konusunda ülkeler ve uzmanlar deneyimlerini paylaşmıştır. Avrupa Komisyonu tarafından aile içi kadına yönelik şiddet konusunda hazırlanan son rapor da katılımcılara dağıtılarak üzerinde görüşme açılmıştır.

Kadına yönelik şiddetin toplumsal sorun olmaktan öte insan hakları ihlali olduğu bu bağlamda kadına yönelik şiddet ile ilgili öncelikle toplumsal cinsiyet eşitliğinin tam olarak sağlanması konusunda yapılan çalışmaların yoğunlaştırılması gerekliliği vurgulanmıştır.

Toplantıda ayrıca mağdur kadınlarla ilgili yapılan istatistiki çalışmalar, cinsel ve psikolojik taciz olguları da tartışılmış ve bu sorunun çözümü ile ilgili yapılabilecek yasal tedbirler vurgulanmıştır.

3.2.2. Birleşmiş Milletler Kadının Statüsü Komisyonu 55. Toplantısı

BM KSK 55. Oturumu, 22 Şubat-4 Mart 2011 tarihleri arasında **-tam istihdama ve iyi işe eşit erişimlerin teşvik edilmesi ve kadınların ve kız çocuklarının eğitim öğretim, bilim ve teknolojiye erişim ve katılımları-** teması ile toplanmıştır.

KSK 55. Oturumuna Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanlığı başkanlığında KSGM çalışanları, STK temsilcileri, Akademisyenler ve Komisyonumuzu temsilen komisyon başkanı ve bir uzmanın ve T.C Başbakanının eşi Sayın Emine ERDOĞAN'ın onur konuğu olarak yer aldığı Türk heyeti katılım sağlamıştır.

Oturum süresince genel tartışmalar, üst düzey yuvarlak masa toplantıları ve paneller gerçekleştirilmiştir.

Sözkonusu oturum süresince yapılan konuşmalarda ağırlıklı olarak BM kadın biriminin kuruluşunun önemi, Kadının Statüsü Komisyonunun önceliklerinin Pekin Deklarasyonu ve Eylem Planı uygulamasındaki gelişmelerin izlenmesi, kadın haklarının, kadınların güçlendirilmesinin dünya gündeminde çok fazla yer almasının sevindirici olduğu, BM Kadın Biriminin 5 temel konuya odaklanacağı –kadınların liderliklerinin ve katılımlarının arttırılması, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, kadınlar barış ve güvenlik gündeminin uygulanmasının güçlendirilmesi, kadınların ekonomik olarak güçlendirilmesi ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği önceliklerinin ulusal yerel ve sektörel planlamada ve bütçelemelerde merkezi hale getirilmesi- ifade edilmiştir.

Ayrıca toplantının ana teması olan eğitim, öğretim, bilim ve teknolojiye eşit erişim ve katılım ile bu niteliklerin tam istihdam ve iyi işe eşit erişime dönüştürülmesi arasındaki bağlantıya vurgu yapılarak kadınların eğitim hakkından tam olarak yararlanabilmeleri önünde bir engel teşkil eden kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılmasının gereği belirtilmiştir.

3.2.3. İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri Komisyonu Fransa Çalışma Ziyareti

Alt Komisyon heyeti, konu ile ilgili olarak Fransa'ya 9-12 Mart 2011 tarihleri arasında bir çalışma ziyareti gerçekleştirmiştir. Fransa'nın alt komisyon tarafından seçilmiş olmasının temel sebebi, Avrupa'da işyerinde psikolojik şiddet ile ilgili ilk hukuki düzenlemeleri yapan ülkelerin başında gelmiş olması ve arabuluculuk sistemini kabul etmiş olmasıdır. Bununla birlikte Fransa'da son zamanlarda işyerinde intihar vakalarının artmış olması ve işyerindeki psikolojik şiddetin çok sık konuşulup tartışılması bu ülkenin seçilmesinde etkili olmuştur.

Alt Komisyon heyeti, ilk görüşmesini Fransa senatosunda Ulusal İşler Komisyonu Başkanı Sayın Pierre MEHAIGNERIE ve komisyon üyeleri ile gerçekleştirmiştir. 38 yıldır milletvekili olduğunu söyleyen MEHAIGNERIE, mecliste 8 komisyon olduğunu, kendi komisyonlarının emekliler, gençler, işsizler ve iş hukukuna odaklandığını söylemiştir. MEHAIGNERIE, son 10 aydır işyerlerinde intihar vakaları görülmeye başladığını söyleyerek intihar vakalarının fazla yaşanmasının parlamentoda işçilerin psikolojik sorunlarının tartışılmasını gündeme getirdiğini söylemiştir. Yaşanan bu intihar olaylarının işverenden mi yoksa işçiden mi kaynaklandığını bulmaya çalıştıklarını belirtmiştir.

MEHAIGNERIE devamında şu hususları belirtmiştir: Fransa Yargıtay'ı mobbing (İşyerinde Psikolojik Taciz) ile ilgili işçi lehine kararlar vermiş, 26 Mart 2010'da işyerindeki psikolojik şiddete karşı anlaşma sağlanmış ve bu anlaşma tüm sendikalar tarafından imzalanmıştır. Fransız kanunları mobbingi ayrıntılı bir şekilde tanımlamış ve mağdurların mahkemelere başvurma şekil ve yollarını düzenlemiştir. Kanunlar, işçiye tazminat talep etme hakkının yanı sıra işverenin mobbingi kabul etmemesi üzerine çalışanın işyerini terk etme hakkını ve yasal tedbirler uygulanmasını isteme hakkını düzenlemiştir. İşçi mobbingi ispatlayabilir ve 12 aylık maaşını işverene ödettirmek zorunda bırakabilir. Kanıt bu durumlarda en büyük problemdir. Kanun işçinin somut kanıt getirmesini istemekte, bu da ispatta büyük sorunlara yol açmaktadır. Çalışan somut bir kanıt getirirse bile işveren de aksi kanıtları ortaya koyabilmektedir. Çalışan iş arkadaşlarını getirerek bunu ispatlayabilir. Büyük şirketlerin içinde arabuluculuk sistemi oluşturulmuştur. Yüksek Otorite adıyla bağımsız bir idari sistem kurulmuştur. Mobbing ile ilgili işçiler buraya başvuru yapabilmektedir. Bu otorite sadece işçi ile işveren arasında değil, işçiler arasında da arabuluculuk yapmaktadır.

Çok büyük şirketlerden -500 işçi çalıştıran- sosyal bilanço istenmektedir. Acaba şirketlerde çeşitlilik sağlanıyor mu? Çalışanın orijini nedir? Cinsiyet ayrımı yapılıyor mu? %30 un üzerinde göçmen var mı? gibi sorular sorulmaktadır. Kurallara uymayanlara ya arabuluculuk ya da ödeme sistemi önerilmektedir. Ayrımcılıktan dolayı Adalet Bakanlığı'na gelen dosya sayısı artmaktadır. Ayrımcılık kurbanı olan kişiye hükümet yardım etmekte, faille karşı yaptırımlar uygulanmaktadır.

İnsan Hakları Mahkemesi'nde bu konuda her yıl 100'den fazla dosya olduğunu, işyerinde şiddet ile ilgili 2 Temmuz 2010 tarihinde ilgi yasa çıkardıklarını söyleyen MEHAIGNERIE, psikolojik, fiziksel ve seksüel normları belirlemenin zor olduğunu, ancak bunları belirlemek için hiyerarşik sorumluların bulunmasını ve bunun için de sendikaların çok önemli olduğunu ve hazırlanan yasada, işyerinde ayrımcılık, cinsel taciz ve psikolojik şiddetin tanımlandığını açıklamıştır.

MEHAIGNERIE'e göre mobbing ile ilgili 4 çözüm yolu vardır. Bunlardan birincisi şirketler arası arabuluculuk sistemi, ikincisi mağdurların başvurabileceği İnsan Hakları Mahkemesi, üçüncüsü Ayrımcılık Yüksek Otoritesi, dördüncüsü normal mahkemelere başvuru. Fransa'da sendikaya üye olduğu için uygulanan mobbing çok açık kanıt olmakta, dolayısıyla sendikaya üye olmak işçiler için çok önemli hale gelmektedir.

Mobbinge uğrayan kişileri nasıl ayırt ediyorsunuz? Mobbingi nasıl kanıtlıyorsunuz? sorusuna MEHAIGNERIE **“çalışanların şahitlik yapması isteniyor, hakim inceliyor, hakim konuyu algılamasına göre davanın sonucu değişebilmektedir. Ayrıca Fransa'da işveren ve çalışanların hakime sundukları dosyadaki argümanlara bakılıyor. Sendikalar önemli, ücretlerin ödenmesinde ayrımcılık yasasına bakılıyor -sendikalara ödenen ücret bellidir. Çalışanlara ödenen ücret daha az ise bu açık ayrımcılıktır- Bazı sendikalarda bazı çalışanlar benimsenmedikleri için ücretleri düşüktür”** şeklinde cevaplamıştır.

MEHAIGNERIE. ‘Yüksek Otorite kimlerden oluşur? Nasıl çalışır? sorusuna, **“Hükümet, Meclis, Anayasa Mahkemesi üyelerinin hukukçu olanlarından seçilmektedir. Başkanı da bir ay öncesine kadar K.Afrika kökenli bir göçmendi. Amaç farklı etnik gruba mensup kişileri seçip ayrımcılığı önlemektir. Ayrımcılığa Karşı Eşitlik İçin Yüksek Otorite (HAİDE), arabuluculuk ile sorunları çözmeye çalışıyor”** diye cevaplamıştır.

Kadın erkek ayrımı var mı?, Mobbinge daha çok kimler uğruyor?, Farklı siyasi görüşte olanların başka yerlere tayini oluyor mu? gibi sorulara MEHAIGNERIE ve çalışma arkadaşları, kadınların erkeklere göre daha fazla mobbinge uğradığı, Fransa'da farklı görüşte olanların başka bir yere tayinlerin söz konusu olmadığı, devlet memurluğunun sınavla olduğu ve medyatik bir baskının da olmadığı şeklinde yanıt vermişlerdir.

Fransa çalışma ziyareti kapsamında Dayanışma ve Sosyal Uyum Bakanlığı'na bağlı Kadın Hakları ve Kadın Erkek Eşitliği Birimi ve Kadın ve Erkek arasındaki Mesleki Eşitlik Yüksek Konseyi Birim Şefi Elisabeth Tome GERTHEINRICHS ve çalışma ekibi ile görüşülmüştür. GERTHEINRICHS işyerindeki psikolojik şiddetin kadın erkek eşitliğinden başladığını belirtmiştir. Fransa'da kadınların erkeklere oranla %10 oranında daha az maaş aldığını, kamu sektöründe % 19 oranında kadınlara az ücret ödendiğini açıklayan GERTHEINRICHS, kadınların belirli sektörlerde (%12'lik sektörde) ağırlıklı olarak görüldüğünü ve kadınların erkeklere ayrılmış görülen sektörlerde de çalışması gerektiğini vurgulamıştır. GERTHEINRICHS, 1972'den beri özel şirketlerin kadın çalıştırmasını teşvik etmek için 6 yasa onaylanmış olduğunu, kanunların pek işe yaramadığı açıklamıştır.

GERTHEINRICHS, şirket üst yöneticilerinde kadınların oranının az olduğunu, yasalara uymayan şirketlere cezai yaptırım uygulanması gerektiğini, cinsel taciz bitirilmeden işyerinde şiddetin bitmeyeceğini ifade etmiştir.

2007 yılında AB'de kadın erkek eşitliğinde problemler olduğu görüldü ve Fransa'nın bazı komisyon direktiflerine uymadığı görüldü ve Fransa bunun üzerine konu ile ilgili düzenleme yapmaya ağırlık verdi.

GERTHEINRICHS, mobbing mağdurları için çözüm yolunu 3 başlık altında sıraladı. Bunlar: 1) Mahkemeye başvuru 2) Arabuluculuk, arabuluculuk da 2 yöntem vardır. Bunlardan birincisi mobbing mağdurunun işyerinin doktoruna başvurması, ikincisi ise müfettiştir. Müfettiş konu ile ilgili gözlemci raporu yazabilir ve sorun devam ettiği takdirde mahkemeye bu raporunu delil olarak sunabilir. 3) Yüksek Otorite, Yüksek Otorite 2004'te kanun ile kurulmuş AB'nin direktifleri üzerine oluşturulmuş bir kurum aynı zamanda gereksiz yere suçlanan işverenleri koruyan yasal düzenlemeler de mevcuttur. Yüksek Otorite'nin diğer seçeneklere göre daha bağımsız, mağdura yardımcı olabilecek bir seçenek olduğu belirtildikten sonra ödeme ve yaptırım uygulatabilen bu seçeneğin de çok önemli olduğu belirtilmiştir. Yüksek Otorite tavsiye niteliğinde karar veriyor eğer bunu işveren uygulamazsa mahkemeye başvurabiliyor.

Siyasette parite uygulanıyor, bu niçin işyerinde uygulanmıyor? sorusuna GERTHEINRICHS *"bu konuda antlaşma sağlanamıyor, kadın erkek eşitliği konusunda en etkili yolu bulmaya çalışıyoruz. Bazıları parite koymanın eşitliği engellediğini, baskı kurulduğunu düşünüyor. Parite ile ilgili yazılar bir karşı koyma refleksi yarattı. Ön yargılar üzerinde çalışılmalı, sanki kadın üzerinde bir savaş var"* şeklinde cevaplamıştır.

Kamuda ve özel sektörde çalışan kadın oranı, ücretler durumu, işyerinde psikolojik taciz olgusu ve Fransa'da yaygınlığı ve ne tür önlemlerin alındığı vb. sorulara ise GERTHEINRICHS ve çalışma arkadaşları *"Dünyada %65 oranında kamuda çalışan kadın var. Bunlar %15 oranında iyi kadrolarda yer almaktadır. Fransa'da yarı zamanlı çalışılmaktadır. Özel sektörde ücretlerde eşitsizlikler var. Devlet sektöründe de erkeklere göre kadınların maaşları değişken olabilmektedir. Psikolojik taciz ile ilgili Fransa'da yasa var. Psikolojik şiddet tekrar eden bir davranıştır. Bu konuda AB yasaları tacize uğrayan*

kişiler korunmak zorundadır der. Cinsel tacizi yok etmek için birçok cezai yaptırımlar var. En az bir yıl hapis ve 15 bin euro para cezası öngörülmektedir” şeklinde açıklama getirmiştir.

Cinsel Ve Psikolojik Şiddet İle İlgili Fransa’da Yapılan Çalışmalar Aşağıda Belirtilmiştir.

Fransa yıllardır ayrımcılığa karşı önemli yasal tertibatlara sahiptir ama kadın ve erkek arasındaki eşitliği sağlama konusundaki kamu hukuku bize daha ileriye gitme imkânı sağladı. Kamu Hukuku temelde ayrımcılığa karşıdır ve kadın erkek eşitliğinin ilerlemesi konusunda teşvik edicidir. Eşit davranma üzerine Avrupa direktiflerinin bazı hükümlerinde başarısızlık olduğu için Fransa gibi birçok Avrupa Birliği ülkesi 2007 yılında Avrupa Komisyonu’nun öngördüğü bu düzenlemeyi başlatmıştır.

Kamu hukukuna sıkı sıkıya uymak için, 27 Mayıs 2008 yarası ayrımcılığa karşı gelme alanında kamu hukukunun uygulanması için birçok farklı düzenleme içermektedir. Bu yasa özellikle ayrımcılığa karşı ve cinsel ve psikolojik tacize karşı korunmada bir adım daha ileri atılmasını sağlamıştır.

Ayrıca, işyerinde tacize ve şiddete karşı 26 Nisan 2007’deki Avrupa Çerçeve Anlaşması Fransa hukukuna 26 Mart 2010 tarihli bir anlaşmayla aktarılmıştır.

Bu anlaşmalar sosyal ortakların aşağıdaki konularla ilgili taahhütlerini gösterir: işverenlerin, çalışanların ve onların temsilcilerinin işyerinde tacize ve şiddete karşı duyarlılıklarını arttırmak ve anlayışlarını geliştirmek; işverenlere, çalışanlara ve onların temsilcilerine işyerinde şiddeti ve tacizi her düzeyde tanımak, öngörmek ve kavramak konusunda somut eylemler öneren bir çerçeve sağlamak.

Bu amaçla, ayrıca şirketin kaza halinde gerekli prosedürü uygulaması ve faillere yaptırım getirmesi öngörülmüyor.

Son olarak, Fransa Parlamentosu, Hükümet tarafından destek gören ve şiddete uğramış kadın kurbanların korunması ile ilgili 9 Temmuz 2010 tarihinde özellikle kadına yapılan şiddete karşı bir yasa geliştirilmesine izin vermiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KOMİSYONA YAPILAN BAŞVURULAR

1. Dilekçeler

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, 5840 sayılı Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun Komisyonun görevleri başlıklı 3üncü maddesinin birinci fıkrasının e bendine göre “Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilen kadın erkek eşitliğinin ihlaline ve toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa dair iddialar ile ilgili başvuruları incelemek ve gerekli gördüğü hallerde ilgili mercilere iletmek” ile görevlendirilmiştir. Söz konusu bent, bu başvuruların Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca havale edilmesini öngörürken, Komisyon uygulamada doğrudan kendisine gelen başvuruları da işleme almaktadır.

Kadın erkek eşitliğinin ihlal edildiğini veya toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılığa maruz kaldıklarını düşünen kişiler mektupla, faksla veya elektronik posta yoluyla Komisyona başvurabilmektedirler. Dilekçelerde konuyla ilgili bilginin yanı sıra başvuru sahibinin adı-soyadı, adresi ve imzası bulunmaktadır.

Komisyona ulaşan bir başvuru Komisyonun evrak bölümünde tarih ve sayı almakta, ardından yasama uzmanları ve son olarak da Komisyon Başkanı tarafından incelenmektedir. Başkan tarafından uygun görülen dilekçeler hakkında işlem başlatılmaktadır.

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu Kanununun Komisyonun çalışma usul ve esasları başlıklı 5inci maddesinin dördüncü fıkrasına göre “Komisyon, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendisine havale olunan başvurularla ilgili, başvuru sahibine, yapılan işlem ve başvurunun sonucu hakkında havale tarihinden itibaren en geç üç ay içinde bilgi verir.”

23üncü dönem 5inci yasama yılında (Ekim 2010-Haziran 2011) Komisyonumuza toplam 48 adet başvuru yapılmıştır.

Başvurularla ilgili yapılan işlemler özetle şu şekildedir:

1. 11/10/2011 tarihli M.Ö. adlı vatandaşın başvurusu incelenmiş, idarenin yapmış olduğu işlemlerde hukuka aykırılık tespit edilmemiş ve bu durum ilgisine bildirilmiştir.
2. 12/10/2010 tarihli dilekçede, T.D. adlı vatandaş, öğrenim gördüğü Fakültede öğretim görevlisi tarafından başında şapka olması nedeniyle ders yoklamasında yok yazıldığını, ayrıca ilgilinin kendisine aşağılayıcı sözler kullanarak hakaret ettiğini ifade etmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına durumu ileten Komisyonumuza cevaben T.D.’nin kılık ve kıyafetlerine yönelik uygulamalara ilişkin gönderdiği şikâyet dilekçesinde bahsi geçen hususlarla ilgili olarak, mevzuat çerçevesinde gereğinin yapılacağı hususunda dilekçe sahibine bilgi verildiği bildirilmiştir.

3. 13/10/2010 tarihli dilekçede, Ö.G.G. isimli vatandaş, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Teşkilatlanma ve Destekleme Genel Müdürlüğü Kontrolörler Başkanlığında kontrolör yardımcısı olarak 1997 yılında göreve başladığını, kendisi ile aynı zamanda göreve başlayan kontrolör yardımcılara başkontrolör unvanı verilmiş olmasına rağmen sadece kendisine kadın olması nedeniyle söz konusu kadronun verilmeyerek ayrımcılık yapıldığını iddia etmektedir. Komisyon, konuyu Tarım ve Köyişleri Bakanlığına iletmıştır. Bakanlığın cevabi yazılarında özetle; diğer kontrolörlerin ortalama 80-120 gün arasında görevlendirildiği denetim faaliyetlerine Ö.G.G.'nin yeterince katılmadığı, işin niteliği gereği 2-3 günde tamamlanacak denetimlerin Ö.G.G. tarafından 1 günde hatta 1-2 saatte bitirildiği ve bu çerçevede başkontrolörlük atanmasına ilişkin idari işlemde cinsiyet ayrımcılığı olmadığı bildirilmiştir. Komisyon, Bakanlığın cevabını vatandaşa iletmıştır.

4. 13/10/2010 tarihli dilekçe, Komisyonumuza, görev alanına girdiği düşüncesiyle İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı tarafından gönderilmiştir. Başvuruda, A.T.K. isimli vatandaş, eşinden şiddet gördüğünü, boşanmak istemesine rağmen boşanamadığını, iki aylık bebeğiyle birlikte sokağa atılmaya çalışıldığı iddia etmektedir. Yapılan inceleme sonucunda, vatandaşın görülmekte olan boşanma davasıyla ilgili olarak hukuki yardım talep ettiği anlaşıldığından söz konusu başvuruyla ilgili olarak yapılacak bir işlemin bulunmadığı kendisine bildirilmiştir.

5. 20/10/2010 tarihli dilekçede, A.F. adlı vatandaşın başvurusunun adli mercilerin görev alanına girdiği tespit edildiğinden ilgili kişiye dilekçesi hakkında yapılacak bir işlem olmadığına dair bilgi verilmiştir.

6. 26/10/2010 tarihli dilekçede, A.Y. adlı vatandaş tehdit edildiğini, kendisinin ve kızının hayatından endişe duyduğunu belirtmektedir. Kendisi ve kızıyla ilgili olarak telafisi imkânsız olayların meydana gelmemesi için önleyici idari tedbir alınıp alınamayacağı hususunda Komisyonumuz İçişleri Bakanlığına başvurmuştur. Söz konusu dilekçeyle ilgili olarak İçişleri Bakanlığı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü ile gerekli yazışmalar yapılmış ve vatandaşa bilgi verilmiştir.

7. 26/10/2010 tarihli dilekçede, N.T. adlı vatandaş, Açık Öğretim Fakültesinde öğrenim gördüğünü ve kılık kıyafet kurallarına uymadığı gerekçesi ile girmiş olduğu sınavların geçersiz sayıldığını iddia etmiştir. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına durumu ileten Komisyonumuza cevaben çeşitli yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin kılık ve kıyafetlerine yönelik uygulamalara ilişkin gönderilen şikâyet dilekçesinde bahsi geçen hususlarla ilgili olarak mevzuat çerçevesinde gereğinin yapılacağı hususunda dilekçe sahibine bilgi verildiği bildirilmiştir.

8. 1/11/2010 tarihli dilekçede, E.K. adlı vatandaşın başvurusunun adli mercilerin görev alanına girdiği tespit edildiğinden ilgili kişiye dilekçesi hakkında yapılacak bir işlem olmadığına dair bilgi verilmiştir.

9. 2/11/2010 tarihli S.S. adlı vatandaşın dilekçesi Komisyonumuzun görev alanına girmediğinden Dilekçe Komisyonu Başkanlığına gönderilmiştir.

10. 3/11/2010 tarihli dilekçede G.Ç. adlı vatandaş, Dikey Geçiş Sınavı ders notlarının iptal edilmesi işleminin hukuka aykırılığı iddiasıyla sınav notlarının tekrar değerlendirilmesini talep etmektedir. Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığına durumu ileten Komisyonumuza cevaben konunun incelenerek ilgili kişiye bilgi verileceği bildirilmiştir.

11. 4/11/2010 tarihli dilekçesinde Malatya Milletvekili Sn. Öznur Çalık, Komisyonumuzun çalışmalarında faydalanmak üzere, Türkiye’de bulunan tüm bakanlıklarımız nezdinde görev yapan kurum ve kuruluşların bünyesinde çalışan kadın üst düzey yöneticilerin ve yönetici sayılarının Komisyonumuza bildirilmesini talep etmiştir. Komisyonumuz, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığından konuyla ilgili bilgi rica etmiştir. Cevaben gelen yazıda, kamu kurum ve kuruluşlarının Devlet Personel Başkanlığı internet sayfasında mevcut olan Kadro Uygulaması Bilgi Sistemine girmiş oldukları kurumlarına ait bilgilerden derlenerek oluşturulan kadın yöneticilere ilişkin istatistiki veriler Komisyonumuza sunulmuştur.

12. 4/11/2011 tarihli dilekçesinde Malatya Milletvekili Sn. Öznur Çalık, özellikle kadınların mağdur konumda bulunduğu bir alan olan insan ticaretini önlemek ve azaltmak yönünde ne tür hedefler geliştirebileceğiyle ilgili Komisyon bünyesinde inceleme ve araştırmalar yürütecek bir alt komisyonun kurulması konusunu gündeme getirmiştir.

13. 29/11/2010 tarihli R.G. adlı vatandaşın dilekçesinde yapılan inceleme sonucunda başvurunun, Kanunun dilekçede bulunması zorunlu gördüğü şartları taşımadığı anlaşılmıştır. İlgili vatandaşa dilekçesiyle ilgili yapılacak bir işlem olmadığına dair bilgi verilmiştir.

14. 6/12/2010 tarihli N.K. adlı vatandaşın dilekçesi incelenmiş ve başvurusunun Komisyonumuzun görev alanına girmediği anlaşıldığından ilgili vatandaşa dilekçesiyle ilgili olarak yapılacak başkaca bir işlem olmadığına dair bilgi verilmiştir.

15. 6/12/2010 tarihli A.D. adlı vatandaşın dilekçesi Komisyonumuzun görev alanına girmediğinden Dilekçe Komisyonu Başkanlığına gönderilmiştir.

16. 3/1/2011 tarihli K.Ö. adlı vatandaşın dilekçesi Komisyonumuzun görev alanına girmediğinden Dilekçe Komisyonu Başkanlığına gönderilmiştir.

17. 6/1/2011 tarihli dilekçede İzmir Milletvekili Sn. Canan Arıtman, Balıkesir İl Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğünden evlilik nedeniyle Trabzon’dan Balıkesir’e gönderilen nüfus kayıtlarının 15 yılı kapsayacak şekilde istenmesini talep etmiştir. Komisyonumuz Sn. Arıtman’a cevaben, dilekçesinde yer alan sorunları araştırmakla görevli kendisinin de üyesi bulunduğu Çocuk Cinsiyeti Nedeniyle Kadın Üzerinde Oluşturulan Psikolojik Şiddet, Başlık Parası ve Geleneksel Evlilikler Hakkında Alt Komisyon’un kurulduğunu ve söz konusu bilgilerin alt komisyon tarafından talep edilmesinin ve bu hususta Komisyonumuzun bilgilendirilmesinin yerinde olacağını belirtmiştir.

18. 7/1/2011 tarihli dilekçe, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığı tarafından Komisyonumuza gönderilmiştir. Ö.T. adlı vatandaşın dilekçesinde Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu Başkanlığının yaptığı Bilişim Uzman Yardımcılığı

sınavında kadın adaylara yönelik negatif ayrımcılık yapıldığı iddia edilmektedir. Yazılı sınava girerek başarılı olan 42 kadın adayın tamamı mülakatta elenirken, atanmaya hak kazanan 34 adayın tamamı erkeklerden seçilmiştir. Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumuna durumu ileten Komisyonumuza cevaben özetle söz konusu iddiaların gerçeği yansıtmadığı, tercihlerde başarının tek kriter olduğu ve cinsiyetin göz önünde bulundurulmadığı bildirilmiştir. İlgili vatandaşa Bilgi Teknolojileri ve İletişim kurumundan alınan cevap Komisyonumuzca aktarılmıştır.

19. 07.01.2011 tarihli dilekçede H.H Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim dalında öğretim üyesi olarak çalışırken maruz kaldığını iddia ettiği işyerindeki psikolojik şiddet ile ilgili bilgi ve belgelerini komisyona sunmuştur. Komisyon H.H'nin dilekçesine istinaden dekan tarafından uygulandığını belirttiği mobbing iddialarıyla ilgili olarak H.H'yi dinlemiştir.

20. 10/1/2011 tarihli dilekçede Ş.G. adlı vatandaş kadınların doğum borçlanmasıyla ilgili olarak Komisyonumuza başvurmuştur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletilen konu Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından incelenmiş ve Komisyonumuza cevap verilmiştir. Komisyonumuz da söz konusu cevabı ilgili vatandaşa bildirmiştir.

21. 11/1/2011 tarihli dilekçede M.U. adlı vatandaş almış olduğu şehit maaşının yanlış hesaplandığını iddia etmekte ve şehit yakınlarına yapılacak pozitif ayrımcılıkla ilgili neler yapılacağını sormaktadır. Komisyonumuz konunun görev alanına girmediğini ilgili vatandaşa bildirmiş ve söz konusu konular hakkında başvuru yapabileceği kamu kurumları hakkında kendisine bilgi vermiştir.

22. 13/1/2011 tarihli dilekçede Elbirliği Eğitim Kültür Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Handan Karataş ve destek veren bazı sivil toplum kuruluşları, okullarda kayıt parası yoktur denmesine rağmen Açık ilköğretim ve Ortaöğretimlerde Milli Eğitim Bakanlığının ücret talep ettiğini ifade etmişlerdir. Komisyonumuz konuyu Milli Eğitim Bakanlığına iletmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünden gelen cevabi yazıda, Açık Öğretim Okullarına kayıt yaptıran öğrencilerin seçmiş olduğu derslere ait kitapların ücretsiz dağıtıldığı, ancak merkezi sistemle yapılan sınavların ücretinin öğrencilerden alındığı bildirilmektedir. 4736 sayılı Kanunun 1 inci maddesi gereği, öğrenciye verilen hizmetten ötürü kurumca alınan ücretten muaf edilmesi veya indirim yapılmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Komisyonumuz, söz konusu cevabı ilgisine ulaştırmıştır.

23. 20/1/2011 tarihli dilekçede H.Ş. adlı vatandaş dini nikahın da resmi nikah gibi tanınmasını talep etmektedir. Komisyonumuzun ilgili vatandaşa yazdığı cevapta Anayasanın 88inci maddesine göre kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu ve başvurusuyla ilgili yapılacak bir işlemin bulunmadığı bildirilmiştir.

24. 24/1/2011 tarihli dilekçede D.Ö.D. isimli vatandaş görev yaptığı süre içerisinde aynı üniversitede görevli bir başka akademisyenin cinsel içerikli tacizlerine maruz kaldığını, konu ile ilgili olarak üniversitenin Rektörlüğüne başvurularında bulunduğunu, ancak Rektörlüğün ilgisiz kaldığını ifade etmektedir. Komisyonumuz, iddiaların araştırılması amacıyla Yükseköğretim Kurulu Başkanlığına durumu bildirmiştir.

Yükseköğretim Kurulu Başkanlığından alınan ilgi cevabi yazı vatandaşa gönderilmiştir.

25. 28/1/2011 tarihli dilekçe ilgisi nedeniyle İnsan Hakları Komisyonu Başkanlığı tarafından Komisyonumuza gönderilmiştir. Van Kadın Derneği tarafından yapılan başvurunun incelenmesi neticesinde konunun adli mercilerin görev alanına girdiği anlaşılmıştır. Dilekçeyle ilgili yapılacak başkaca bir işlemin olmadığı ilgisine gerekçesiyle bildirilmiştir.

26. 2/2/2011 tarihli dilekçede İzmir Milletvekili Sn. Canan Arıtman Ankara 1. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen Ayşe Paşalı cinayeti davasına Komisyonun müdahil olması talebini iletmiştir.

27. 2/2/2011 tarihli dilekçesinde Aksaray Milletvekili Sn. İlknur İnceöz, Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest) ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon'a üye olmak istediğini bildirmiştir.

28. 2/2/2011 tarihli dilekçesinde Ordu Milletvekili Sn. Mustafa Hamarat, Aile İçi Cinsel İstismar (Ensest) ve Çözüm Önerileri Konulu Alt Komisyon'a üye olmak istediğini bildirmiştir.

29. 11/2/2011 tarihli dilekçeyle M.Ö. adlı vatandaş Komisyonumuza başvuruda bulunmuştur. Başvurunun Komisyonumuzun görev alanına girmediği tespit edildiğinden dilekçeyle ilgili olarak yapılacak bir işlemin bulunmadığı vatandaşa bildirilmiştir.

30. 17/2/2011 tarihli dilekçeyle Z.B.S. adlı vatandaş Komisyonumuza başvuruda bulunmuştur. Komisyonumuzun ilgili vatandaşa yazdığı cevapta Anayasanın 88inci maddesine göre kanun teklif etmeye Bakanlar Kurulu ve milletvekillerinin yetkili olduğu ve başvurusuyla ilgili yapılacak bir işlemin bulunmadığı bildirilmiştir.

31. 22/2/2011 tarihli dilekçede Yaşamevi Kadın Dayanışma Derneği adına Başkan Emine Çiftçi, Şanlıurfa'da kaygı verici boyutlara ulaşan kadın intiharları ile ilgili olarak Komisyonumuzun bir çalışması olup olmadığını sormuştur. Söz konusu derneğe verilen cevapta Komisyonumuzun konuyla ilgili özel bir çalışması bulunmadığı ancak "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Alt Komisyon Raporu"nun bulunduğu bildirilmiştir.

32. 24/2/2011 tarihli dilekçede İzmir Milletvekili Sn. Canan Arıtman, Mardin 1. Ağır Ceza Mahkemesinin N.Ç. kararının ve Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi profesörü Orhan Çeker'in sözlerinin Komisyonumuz tarafından kınanmasını talep etmektedir.

33. 25/2/2011 tarihli dilekçede İzmir Milletvekili Sn. Ahmet Ersin, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Orhan Çeker'in kadınlara yönelik tecavüz ve taciz olayları hakkında sorunun kaynağını kadın olarak gösterdiği sözlerinden ötürü Komisyon tarafından kınanmasını ve görevinden alınması yönünde girişimlerde bulunulmasını talep etmektedir.

34. 28/2/2011 tarihli dilekçede İzmir Milletvekili Sn. Canan Arıtman ülkemizde kadın cinayetlerinin giderek arttığını iddia etmekte ve bu cinayetlerin ortak özelliklerini ve alınması gereken önlemleri içeren bir çalışmanın yapılmasını talep etmektedir. Komisyonumuz, Adalet Bakanlığından söz konusu iddiaların araştırılarak ülkemizdeki kadın cinayetlerinin gerçekten artıp artmadığı, tespiti mümkünse bu cinayetlerin ortak nedenleri ve alınacak tedbirler hususunda bilgilendirilmesini rica etmiştir. Konuyla ilgili süreç devam etmektedir.
35. 28/2/2011 tarihli dilekçede A.T adlı vatandaşın başvurusunun Komisyonumuzun görev alanına girmediği belirlenmiştir ve durum ilgisine bildirilmiştir.
36. 2/3/2011 tarihli dilekçede Gümüşhane Milletvekili Sn. Kemalettin Aydın, Milli Eğitim Bakanı Sn. Nimet Çubukçu'ya yapıldığını iddia ettiği sözel şiddeti kınamış ve Komisyonun bu konuda gerekli çalışmayı yapmasını talep etmiştir.
37. 3/3/2011 tarihli dilekçeyle Komisyonumuza başvuran Mobbing ile Mücadele Derneği Başkanı Hüseyin Gün'e Komisyonumuz cevaben "İşyerinde Psikolojik Şiddet (Mobbing) ve Çözüm Önerileri" konulu alt komisyona söz konusu tarih itibarıyla yapılan 6 başvurunun 2 tanesinin yazılı 1 tanesinin e-mail yoluyla erkek vatandaşlarımız, 3 tanesinin de e-mail yoluyla kadın vatandaşlarımız tarafından gerçekleştirildiğini bildirmiştir.
38. 5/4/2011 tarihli dilekçede Y.A. adlı vatandaş, Antalya Emniyet Müdürlüğü'nde polis olarak görev yapan damadının kendisini ölümle tehdit ettiğini iddia etmektedir. Komisyonumuz, gerekli incelemenin yapılması için konuyu İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğüne iletmiştir. Bakanlık, konu ile ilgili araştırmanın yapılarak sonucunun dilekçe sahibine ve bilgi için de Bakanlığa bildirilmesini Antalya Valiliğinden rica etmiş ve bu konuda Komisyonumuzu bilgilendirmiştir.
39. 12/4/2011 tarihli dilekçede R.B. adlı vatandaş, 27 Mart 2011 tarihinde yapılan YGS sınavında kıyafeti nedeniyle ayrımcılığa uğradığını iddia etmektedir. Bu çerçevede, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığından eğitimde fırsat eşitliğinin ihlal edildiğine dair iddialar içeren söz konusu dilekçenin incelenmesi ve Komisyonumuzun bilgilendirilmesi talep edilmiştir. Konuyla ilgili süreç devam etmektedir.
40. 12/4/2011 tarihli dilekçede İ.Y. adlı vatandaş, kız çocuğunun cinsel tacize maruz kaldığını, devam eden yargı sürecinin sonuçlanamamasının mağdurenin ruh sağlığı ile ilgili raporun Adli Tıp Kurumundan bir türlü alınamamasından kaynaklandığını ifade etmektedir. Bu çerçevede, hem yargılama sürecinin son bulması hem de 13 yaşında bir kız çocuğunun sürekli Adli Tıp Kurumuna muayene olmak için gitmemesi adına muayenesinin acilen yapılarak sonucun ilgili yargı organına ivedilikle iletilmesi hususunda Komisyonumuz Adli Tıp Kurumu Başkanlığına yazı göndermiştir. Başkanlıktan gelen cevapta, mahkemesince takdir edilmesi halinde dosya hakkında yeniden inceleme yapılabileceği, halihazırda kız çocuğunun muayenesinin gerekli olmadığı Komisyonumuza bildirilmiştir.
41. 19/4/2011 tarihli dilekçe, Aydın Emekçi Kadınlar Platformu tarafından Dilekçe Komisyonuna yapılmış bir başvuru olmasına rağmen ilgisi nedeniyle Komisyonumuza gönderilmiştir. Söz konusu dilekçede kadına yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili

olarak acil önlem alınması talep edilmektedir. Komisyonumuz Aydın Emekçi Kadınlar Platformu'na cevaben başvurularından yaklaşık 1,5 yıl önce "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesinde Mevzuattaki ve Uygulamadaki Noksanlıkların Tespitine İlişkin Alt Komisyon"un kurulduğunu ve raporunu sunduğunu bildirmiştir.

42. 22/4/2011 ve 28/4/2011 tarihli 6 dilekçede Isparta'daki bir Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi başhekimisi tarafından çalışanlar A.B., O.S.A., Y.A., E.S., M.K. ve N.K.'ya mobbing uygulandığı iddia edilmektedir. Söz konusu kişinin çalışanlarla görüşmediği, onlara hakaretlerde bulunduğu, acil durumlarda bile yıllık izin vermediği, vardiya sistemine geçmekle tehdit ettikten sonra vardiya sistemine geçip bu sistemi toplu ulaşımın olmadığı saatlere denk getirdiği gibi şikâyetler bulunmaktadır. Ayrıca İl Sağlık Müdürüne müracaatta bulunulduğu ancak herhangi bir sonuç elde edilemediği ifade edilmiştir. Sağlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına durumu bildiren Komisyonumuz ileri sürülen iddiaların araştırılarak bilgi verilmesini rica etmiştir. Konuyla ilgili süreç devam etmektedir.

43. 23/5/2011 tarihli E.G. adlı vatandaşın dilekçesiyle ilgili olarak Kanunun dilekçede bulunması zorunlu gördüğü şartları taşımadığı tespit edilmiş ve vatandaşa yapılacak bir işlem olmadığı bilgisi verilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOMİSYONDA BULUNAN TASARI VE TEKLİFLER

1. Tasarılar ve Teklifler

Kadın Erkek Fırsat Eşitliği Komisyonu, Kanununun 3üncü maddesinin birinci fıkrasının a bendine göre “Kendisine esas veya tali olarak havale edilen işleri görüşmek, Başkanlığın talebi üzerine ya da istenildiğinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan kanun tasarı ve teklifleri ile kanun hükmünde kararnamelerin kadın erkek eşitliği konusunda T.C. Anayasasına, uluslararası gelişmelere ve yükümlülöklere uygunluğunu inceleyerek ihtisas komisyonlarına görüş sunmak”la görevlidir.

Komisyonu 23. Dönem 5. Yasama yılında 14 kanun teklifi havale edilmiştir. Bu teklifler ve konuları şu şekildedir:

- 1) Soyadı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile Soyadı Kanununda yer alan Türk ibaresinin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak değiştirilmesi, kullanılmayacak soyadların kapsamının değiştirilmesi, kadınların sadece kendi soyadlarını da kullanabilmelerine imkân tanınması öngörülmektedir.
- 2) YÖK Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile yükseköğretim kurumlarında kılık kıyafetin serbest olduğu, farklı düşünenlere baskı yapılamayacağı, yükseköğrenim hakkının engellenemeyeceği hüküm altına alınmıştır.
- 3) 4721 Türk Medeni Kanun Teklifi: Teklif ile evlilikte kadın ve erkeklerin soyadı kullanımı açısından eşit konuma sahip olmaları ve çocuklara bu eşitlik bağlamında soyadı kullanımı açısından tercih özgürlüğü tanınması ile ilgili düzenlemeler yapılması öngörülmektedir.
- 4) Çalışanların Doğum İzninin 20 Haftaya Çıkarılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile kamu ve özel sektörde çalışan kadınların doğum izinlerinin 16 haftadan 20 haftaya çıkartılması amaçlanmaktadır.
- 5) 2820 Sayılı Siyasi Partiler Kanunu’nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile siyasi partilerin merkez organları ile il, ilçe ve belde teşkilatlarının, Türkiye Büyük Millet Meclisi Grubunun, il genel meclisi ve belediye meclisi gruplarının, kadın kolu, gençlik kolu ve benzeri yan kuruluşların, yabancı ölkelerde yurt dışı temsilciliğinin, büyük kongrenin seçilmiş üyelerinin, büyük kongrece seçilecek merkez organları, merkez disiplin kurulu, il kongre delegeleri, il yönetim kurulu, il disiplin kurulu, ilçe delegeleri, ilçe yönetim kurulunun ve milletvekili genel veya ara seçimlerinde gösterilecek adayların, yarısının kadınlardan oluşması için değişiklikler öngörülmektedir.

- 6) 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile resmi evlilik olmaksızın bir arada yaşayan veya resmi evlilik olmaksızın bir arada yaşamış olup bu beraberlikleri sona ermiş bireylerden birinin veya bunların çocuklarının veya diğer aile bireylerinin de aile içi şiddet kapsamında değerlendirilmesi, kanun kapsamında kararlaştırılan tedbirlerin ihlalinde verilen cezaların ertelenemeyeceği öngörülmekte, şiddet ya da şiddet tehdidi gören ya da görme ihtimali olan mağdurun talebi üzerine ya da gerekli görüldüğü hallerde sığınma evine yerleştirilmesi, gerekli hukuki, psikolojik, sosyal ve ekonomik yardımlardan yararlandırılması gibi hususlar düzenlenmektedir.
- 7) Türk Medeni Kanunu'nun Bir Maddesinde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile erkek veya kadının onsekiz yaşını doldurmadıkça evlenememesi, hâkimin olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple onyediyi yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilmesi öngörülmektedir.
- 8) Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile ilgili kanunlarda değişiklik yapılmak suretiyle, cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı suçlarının ceza sürelerinde artırılmasına gidilmesi, bu suçlarla birlikte cinsel taciz suçunun nitelikli unsurlarında bazı değişiklikler yapılması, aralarında evlenme yasağı olan çocukla cinsel ilişki suçunun şikayete bağlı olmayan bir suç olarak düzenlenmesi, zorla evlendirmenin bir suç tipi olarak tanımlanması, cinsel suçlardan şüpheli veya sanık olanlara yönelik yeni adli kontrol yükümlülüklerinin düzenlenmesi ve cinsel saldırı suçundan, çocukların cinsel istismar suçundan ve reşit olmayanla cinsel ilişki suçunun nitelikli halinden hapis cezasına mahkum olanların testosteron etkisini önemli ölçüde azaltıcı tedaviye tabi tutulmaları ve tedavi amaçlı programlara katılmakla yükümlü kılınmaları amaçlanmaktadır.
- 9) 4857 Sayılı İş Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif, işverene işyerinde mobbingi önleme sorumluluğu getirilmesi amaçlanmaktadır.
- 10) Türk Ceza Kanunu ve Ailenin Korunmasına Dair Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif, kadın cinayetlerinin ve kadına yönelik şiddetin önlenmesini öngören yasal düzenlemeler getirilmektedir.
- 11) Kadın ve Aile Bireylerinin Şiddetten Korunmasına Dair Kanun Teklifi: Teklif ile şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan; kadınların, çocukların, eşlerin, nişanlıların, yakın ilişki içinde yaşayanların, nişanlılık veya evlilik birliği ya da beraberliği herhangi bir sebeple sona ermiş olan bireylerin veya diğer aile bireylerinin şiddetten korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi öngörülmektedir.
- 12) 4721 Sayılı Türk Medeni Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif, evlenme yaşının 17'den 18'e çıkarılması öngörülmektedir.

- 13) 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi: Teklif ile, kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin önlenmesi amacıyla Türk Ceza Kanununda değişiklik yapılması öngörülmektedir.
- 14) Kadını Şiddetten Koruma Kanun Teklifi: Teklif ile medeni durumlarına bakılmaksızın bir arada yaşıyor olmaktan veya kadınla erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinden kaynaklanan şiddete uğrayan ya da şiddete uğrama tehlikesi altındaki kadın, çocuk ve diğer bireyleri şiddetten korumaya ilişkin hükümler düzenlenmektedir.